

- **Uzun bir kemik taslağının kısımları**

Diaphysis (corpus)

Metaphysis

Epiphysis

- **Uzun bir kemiğin makroskobik yapısı**

1- Periosteum: Kemik zarı

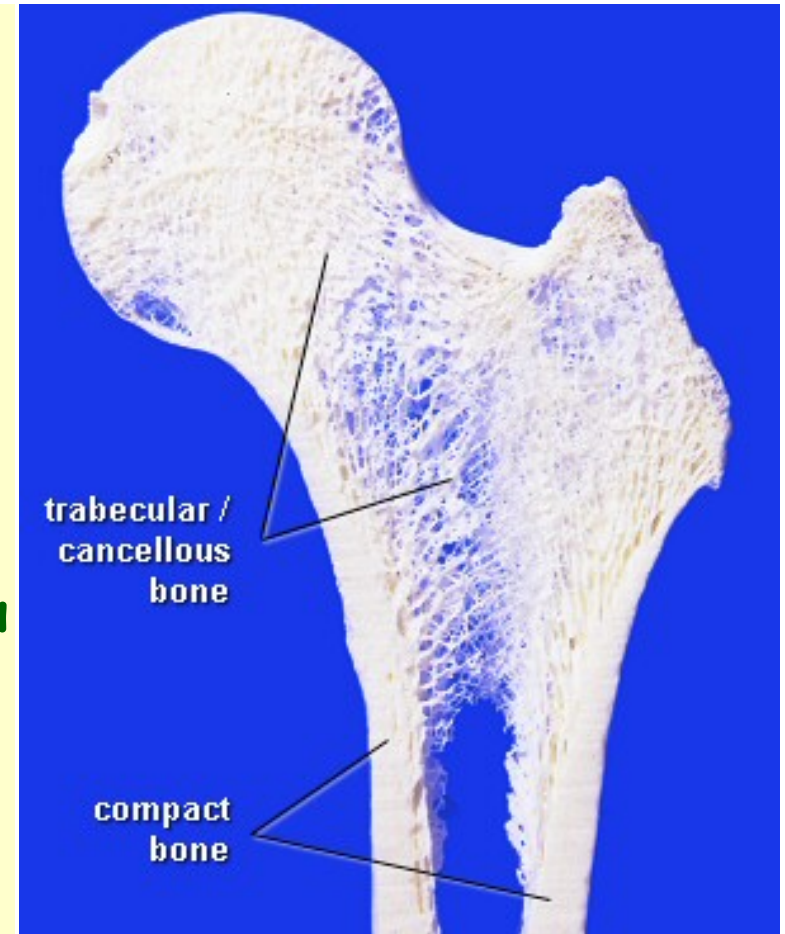
2- Substantia compacta: Tıkız doku

3- Substantia spongiosa: Sünger doku

4- Endosteum

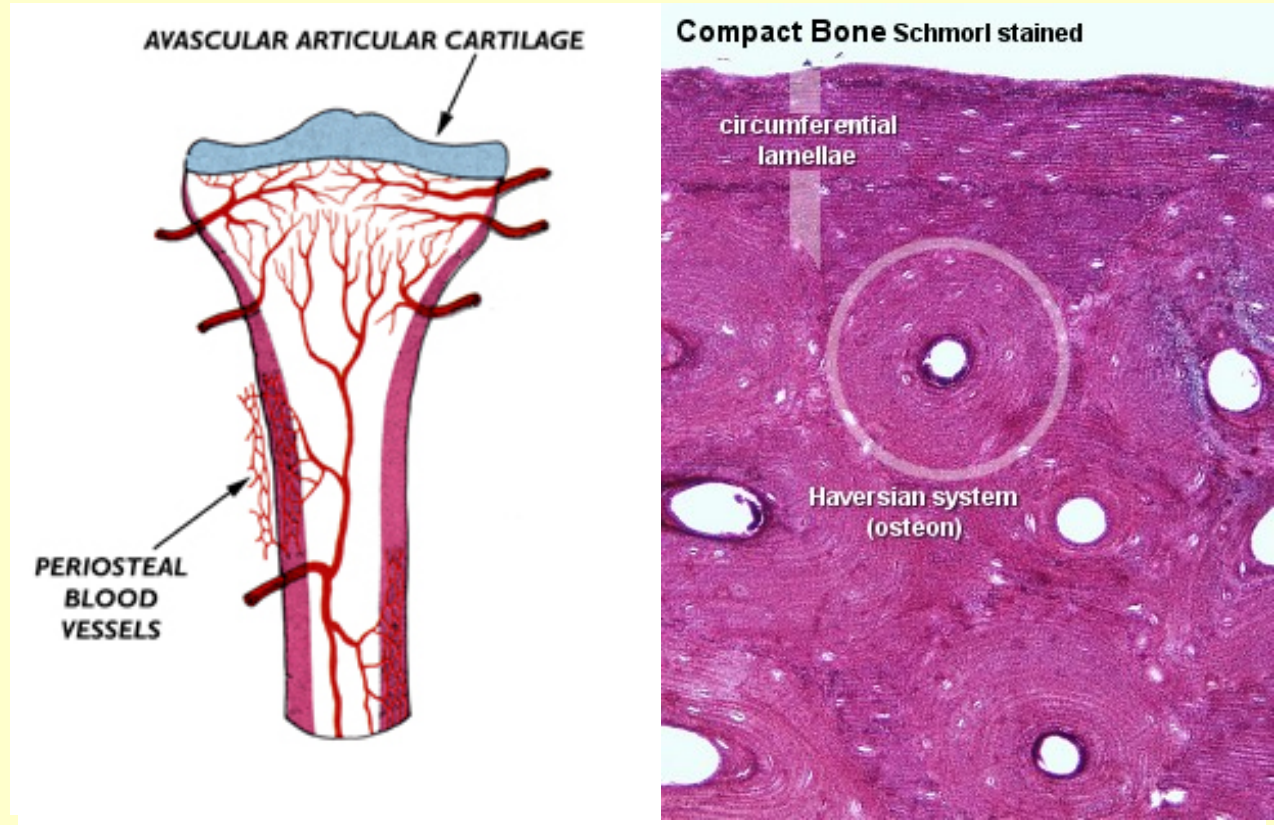
5- Cavum medullare

6- Medulla ossea

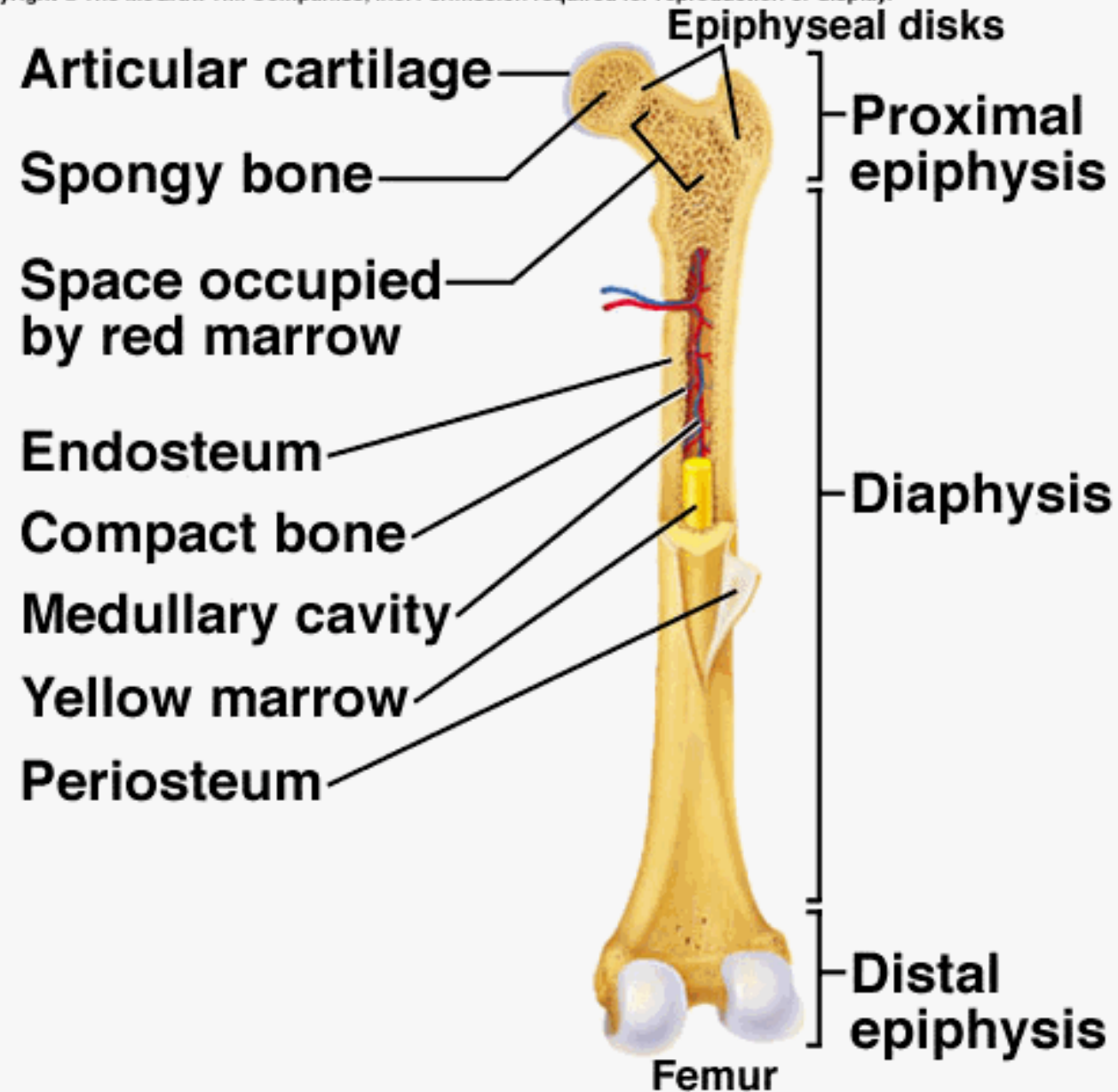
Kemik dokuda restorasyon ve reorganizasyon

- Osteoclast
- Osteoblast
- Havers kanalları
- Foramina nutritia
- Senil osteoporozis yada osteopenia

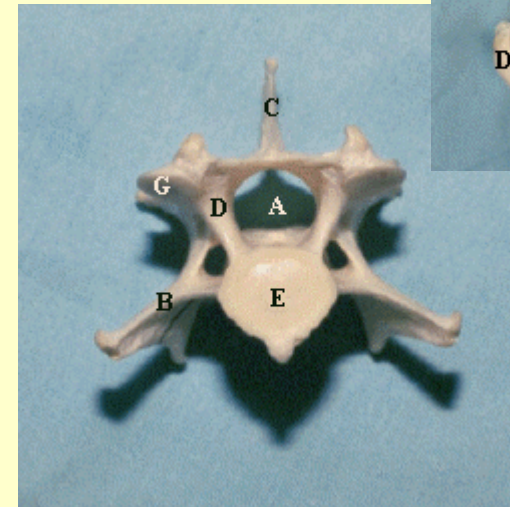
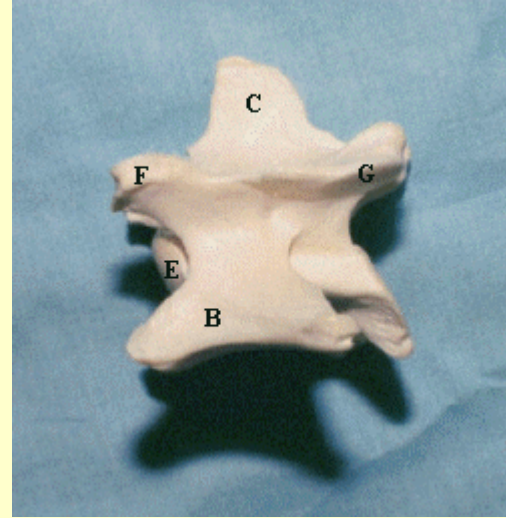

Long Bone

Kemik yapılar da isimlendirme

- Fonksiyonlarına göre;
  - processus articularis
  - processus muscularis
  - trochanter
- Yönlerine göre;
  - proc. transversus
  - crista ventralis
- Şekillerine göre;
  - condylus,   - trochlea
  - tuber,   - tuberositas,   - tuberculum
  - crista,   - spina
  - styloid,   - mastoid,   - pterygoid
  - pecten
  - facies aspera
- Incisura   Fossa
- Foramen   Fissura
- Sulcus   Canalis

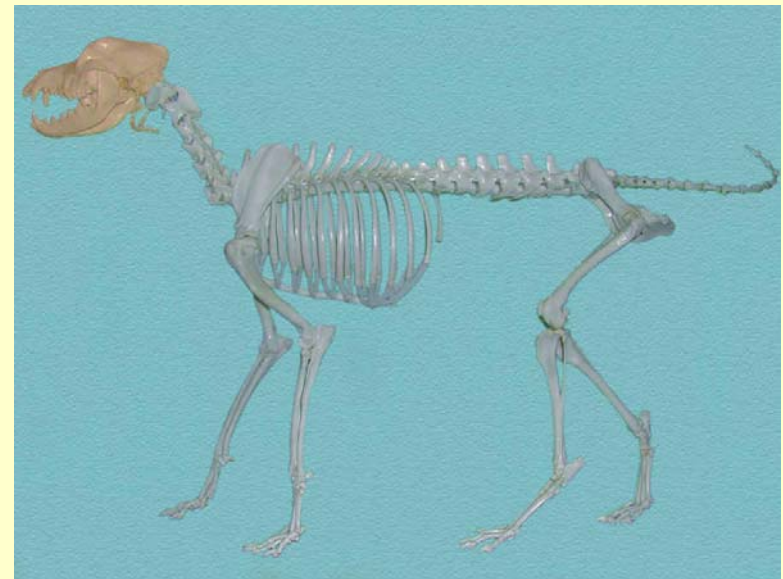
Vücutun temelini oluşturan iskelet iki ana bölümden oluşur

- Skeleton axiale (eksensel iskelet)

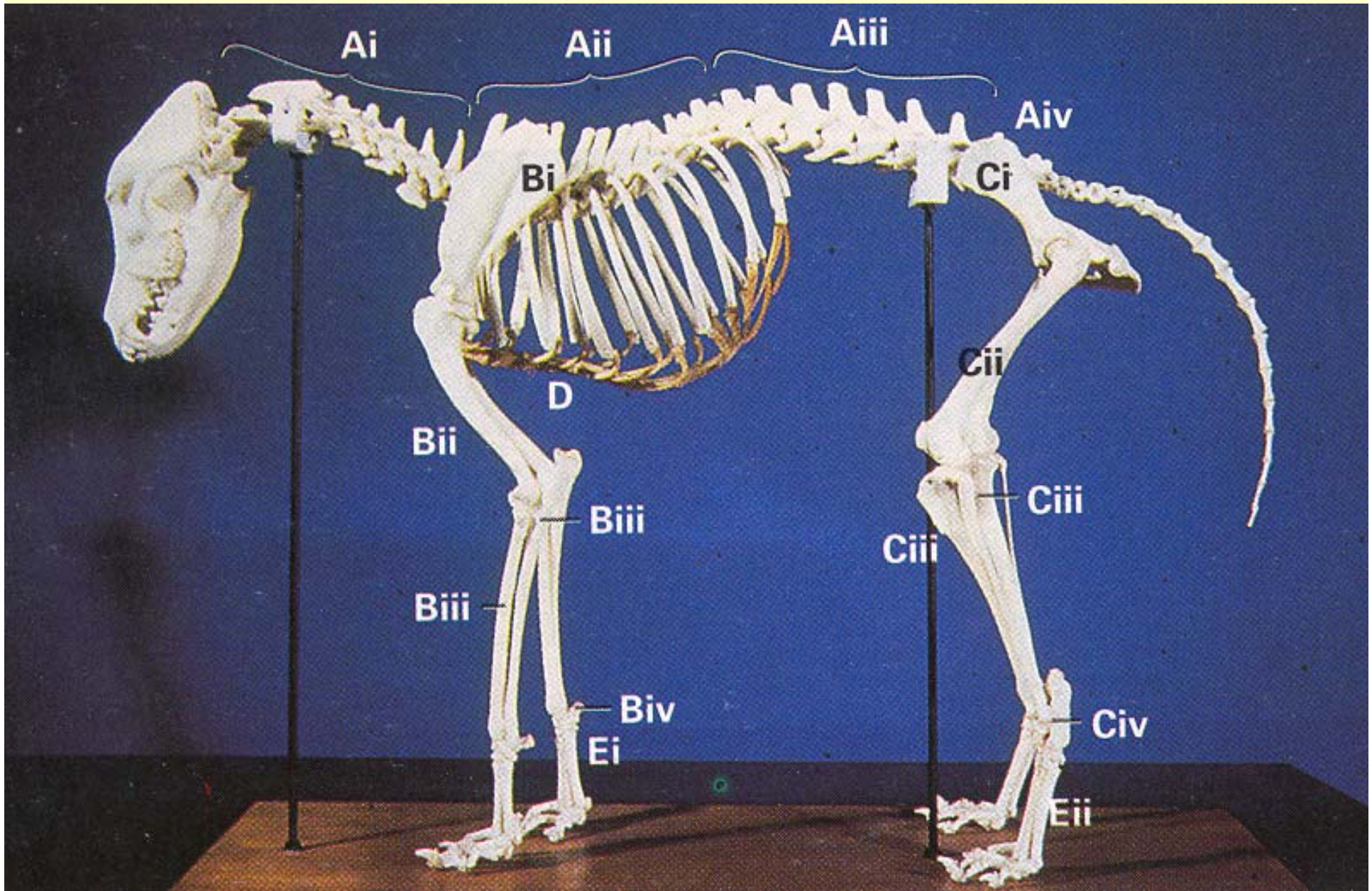
- Columna vertebralis
- Ossa cranii
- Skeleton thoracis
  - Costae (kaburgalar)
  - Sternum (döş kemiği)

- Skeleton appendiculare (takısal iskelet)

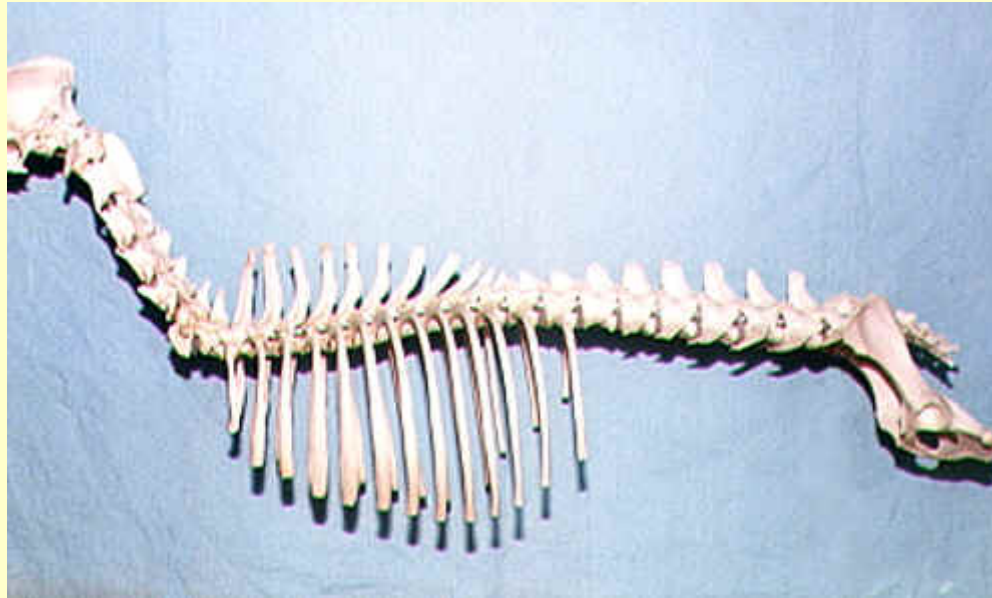
- Ekstremiteler kemikleri

Columna vertebralis (omurga - omurga direği)

Vertebrae cervicales (boyun omurları)

Vertebrae thoracicae (sırt omurları)

Vertebrae lumbales (bel omurları)

Vertebrae sacrales (sağrı omurları)

Vertebrae caudales (coccygeae) (kuyruk omurları)

Columna vertebralis (omurga - omurga direği)

Fonksiyonu

- Vücudun eksenini oluşturur ve postürün korunmasına yardımcı olur
- Medulla spinalis'i çevreler ve korur
- Boyun, göğüs, karın ve pelvis bölgelerinde altında yer alan yumuşak dokuları korur

Vertebrae (Omurlar)

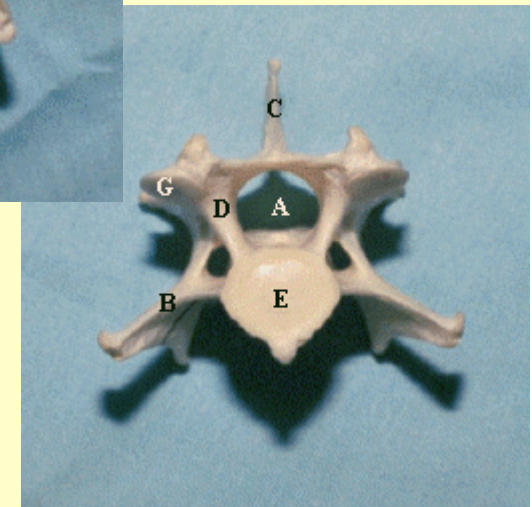
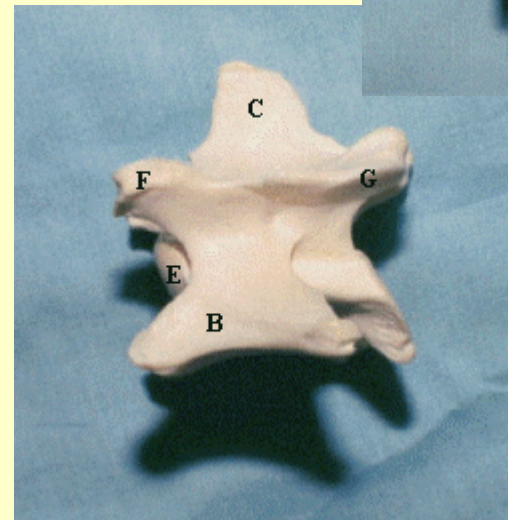
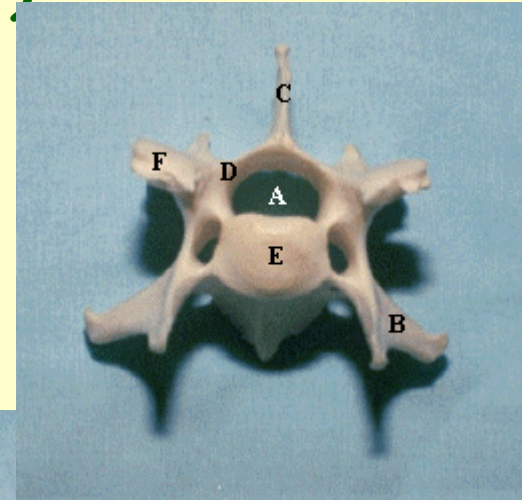
Corpus vertebrae

Arcus vertebrae

Processus vertebrae

Incisura vertebrae

Foramina vertebrae

Corpus vertebrae

- Extremitas cranialis, (caput vertebrae)
- Extremitas caudalis (fossa vertebrae)
- Cartilago articularis,
- Crista ventralis,
- Crista dorsalis
- Discus intervertebralis

Arcus vertebrae

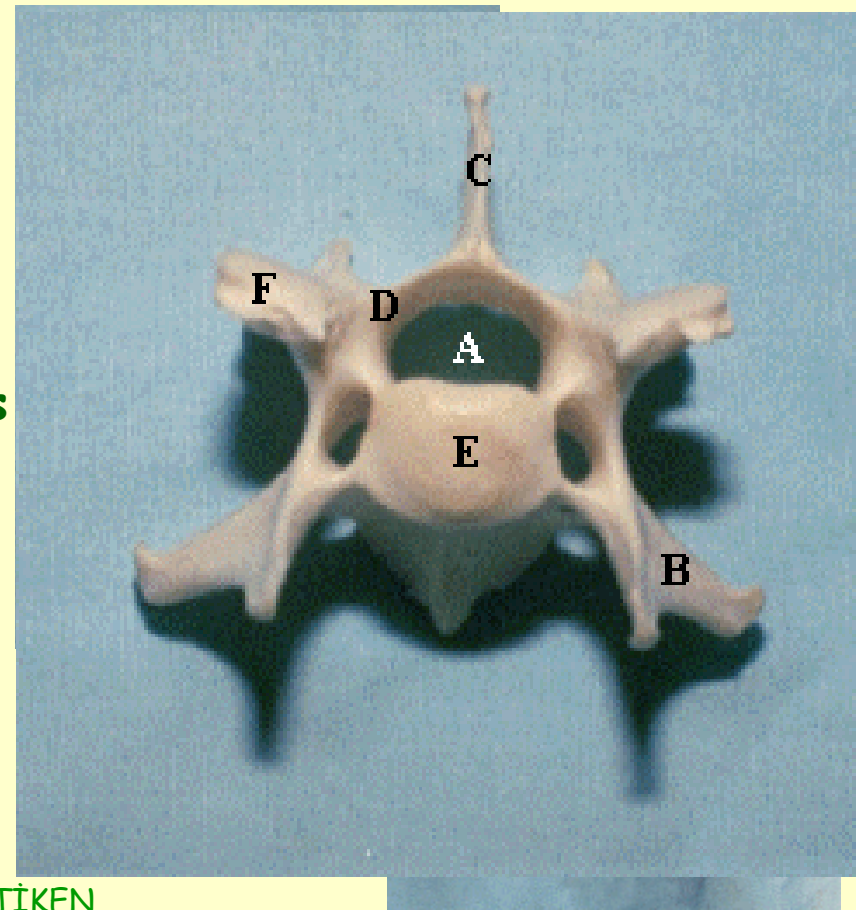
- Foramen vertebrale
- Canalis vertebralis

Processus vertebrae

- Processus spinosus
- Processus transversus
- Proc.articularis cranialis et caudalis
- Proc.mamillaris, Proc.accessorius, Proc.muscularis

Incisura et foraminae vertebrae

- Inc.vertebrae cranialis
- Inc.vertebrae caudalis
- For.vertebrae laterale
- For.transversarium

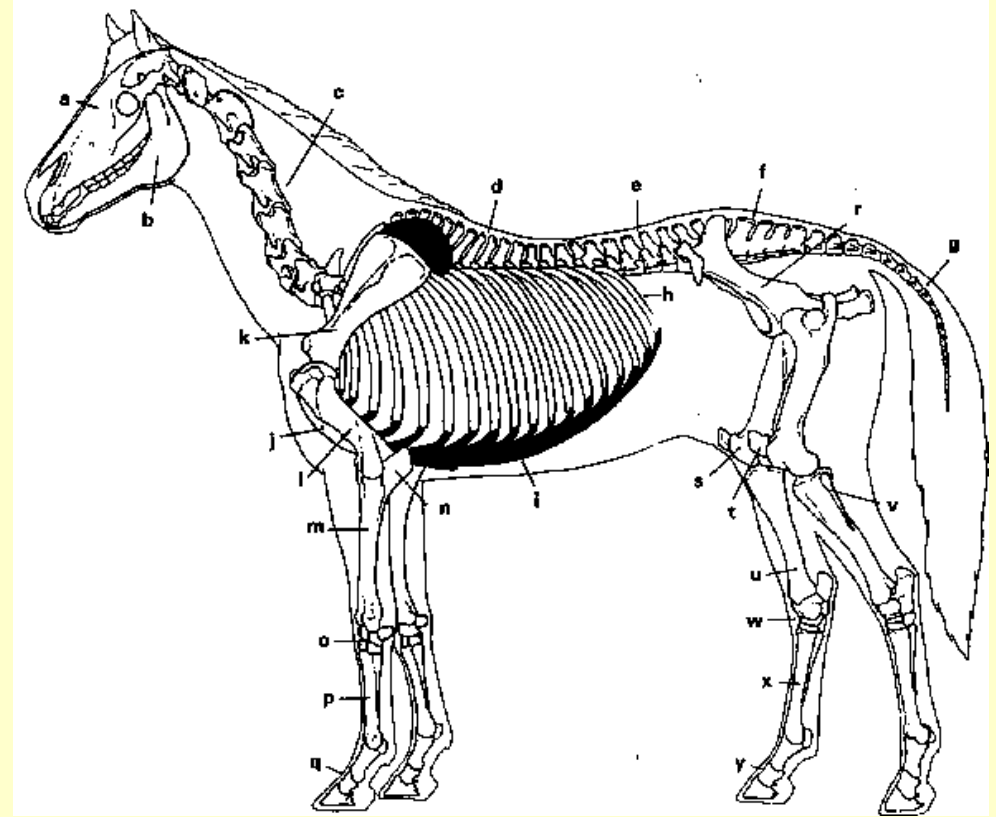

Vertebrae cervicales (boyun omurları)

- Boyun omurlarının sayısı tüm evcil hayvanlarda 7 adettir
- Birinci ve ikinci boyun omurlarının şekli diğerlerinden farklıdır

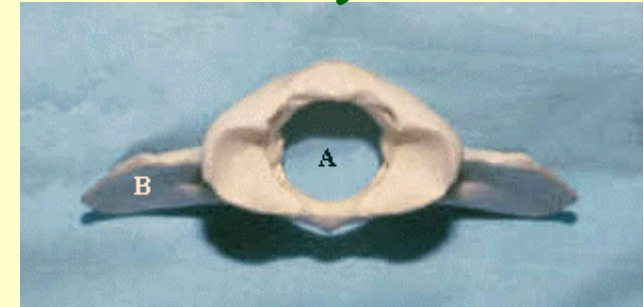

Atlas (birinci boyun omuru)

Atlas (birinci boyun omuru)

- Arcus ventralis
Fovea dentis
- Arcus dorsalis
- Tuberculum dorsale
- Tuberculum ventrale
- Fovea articularis cranialis
- Fovea articularis caudalis
- Processus transversus (ala atlantis)
- Fossa atlantis
- Foramen alare
- Incisura alaris (carnivora)
- Foramen vertebrale laterale
- Foramen transversarium

Atlas (birinci boyun omuru)

Karşılaştırma

- Equus:
  - Ala atlantis'ler ventral'e büküldüğünden fossa atlantis derindir.
  - For. transversarium daima bulunur
- Ruminant:
  - For. transversarium bulunmaz.
- Carnivor:
  - Kelebek şeklindedir.
  - Ala'lar yatay durumda ve for alare yerine inc. alaris şekillenmiştir.

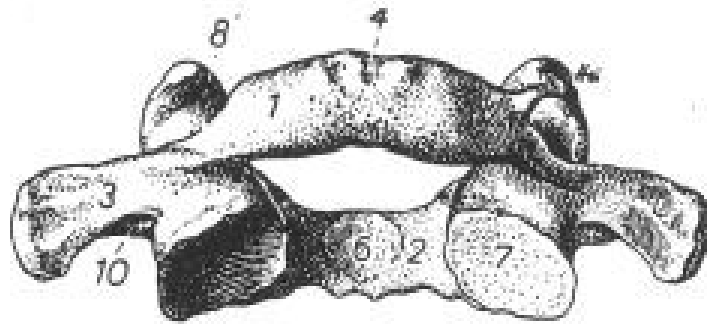

Fig. 30 (man)

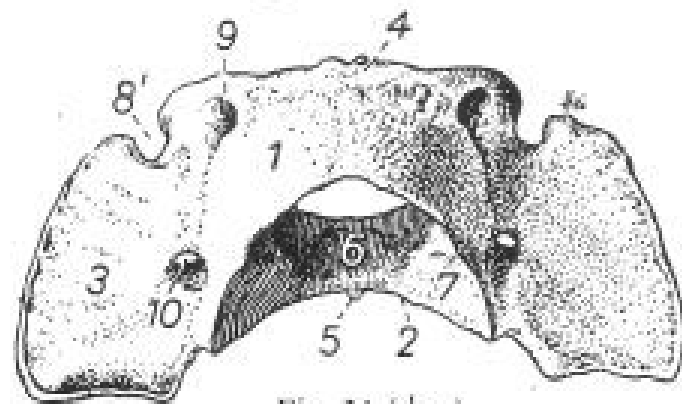

Fig. 31 (dog)

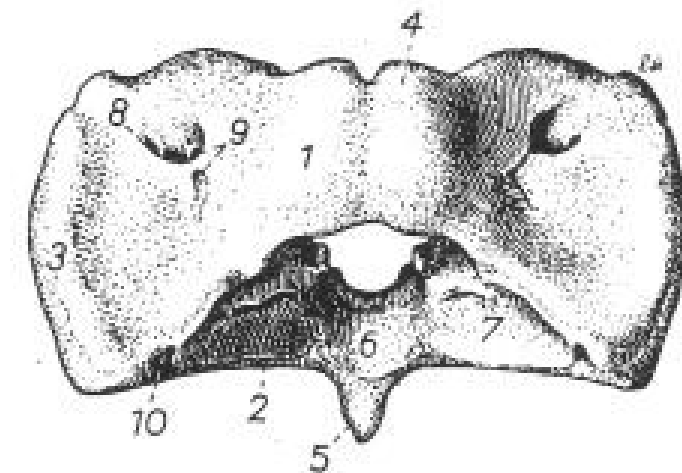

Fig. 32 (pig)

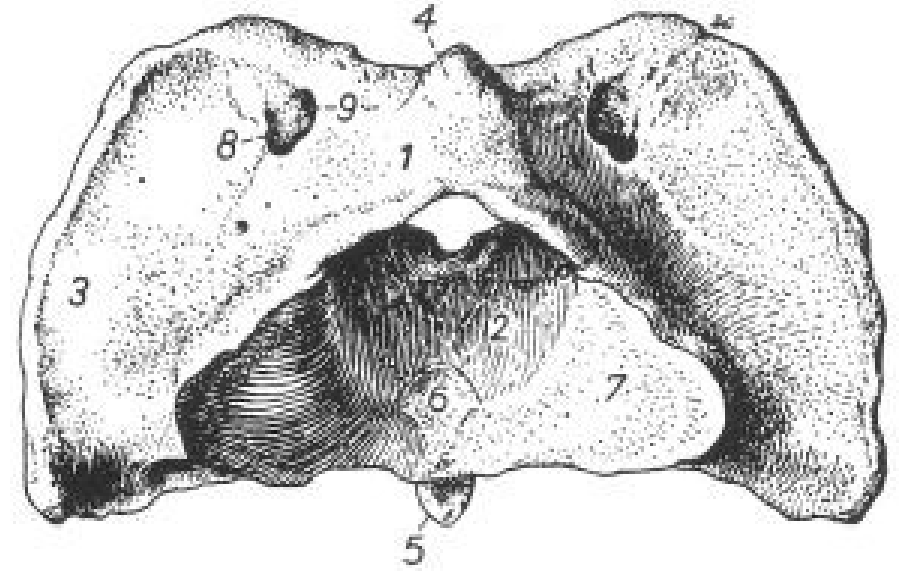

Fig. 33 (ox)

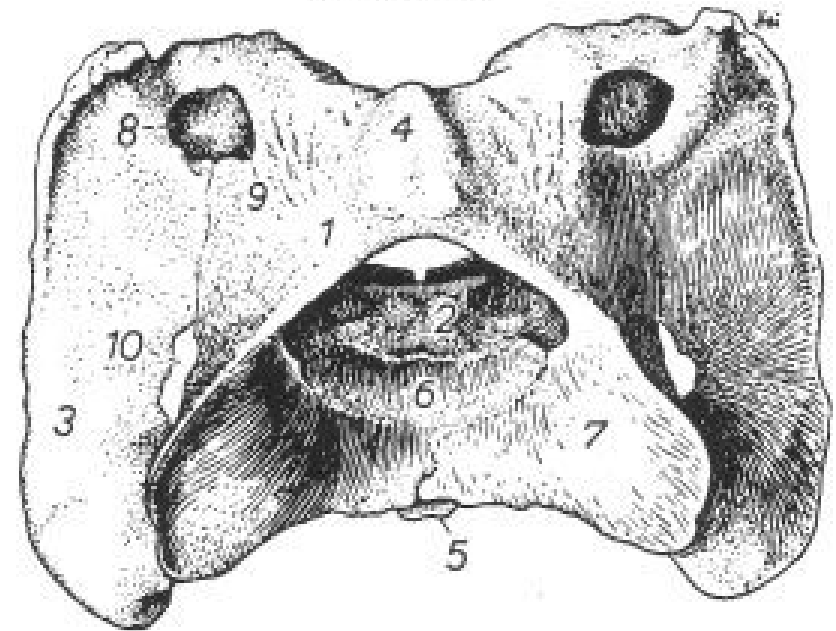
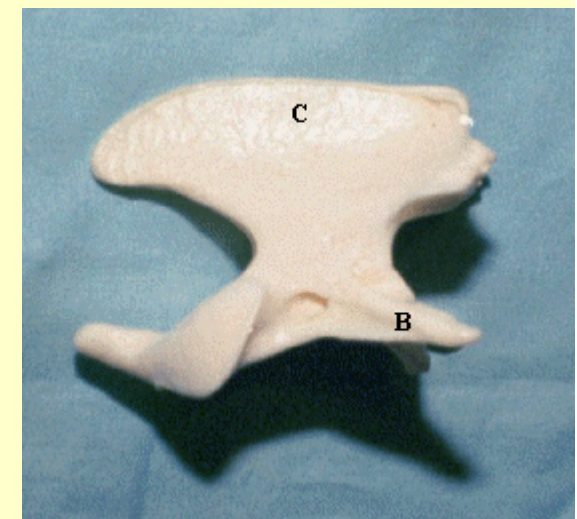
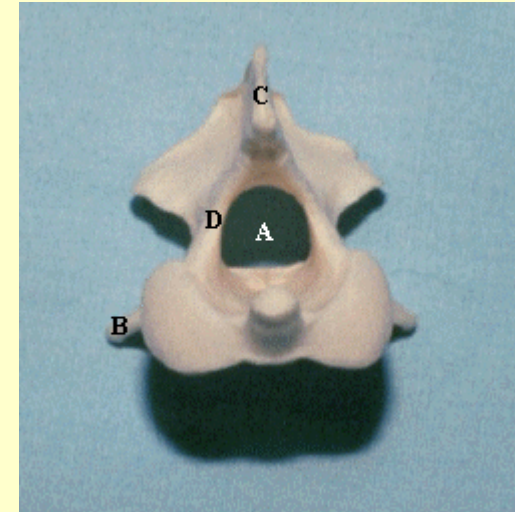

Fig. 34 (horse)

Axis - epistropheus (ikinci boyun omuru)

- Extremitas cranialis --- **Dens axis**
- Procc. articulares craniales
- Facies articulares craniales
- Crista ventralis
- Proc. transversus
- For. transversarium
- Incisura vertebralis caudalis --- derin
- Incisura vertebralis cranialis (car)
- For. vertebrale laterale (eq, rum.)
- Proc. spinosus
- Procc. articulares caudales

Aksis - epistropheus (ikinci boyun omuru)

Karşılaştırma

- **Equus:**
  - Dens kürek şeklindedir ve üst yüzünde ters " T " benzeri kabartı vardır
  - Facies articularis cranialis çentikle ortadan ikiye ayrılmıştır
  - Proc. spinosus ortadan ikiye ayrılmıştır
- **Ruminant:**
  - Dens yarım silindiri andırır
  - Proc. spinosus tek parçalıdır
- **Carnivor:**
  - Dens, küt uçlu silindir biçimindedir
  - Proc. spinosus krista şeklindedir ve densin hizasına kadar uzanır
  - For. vertebrale şekillenmemiş, bu nedenle inc. vertebralis cranialis derin oluşmuştur.

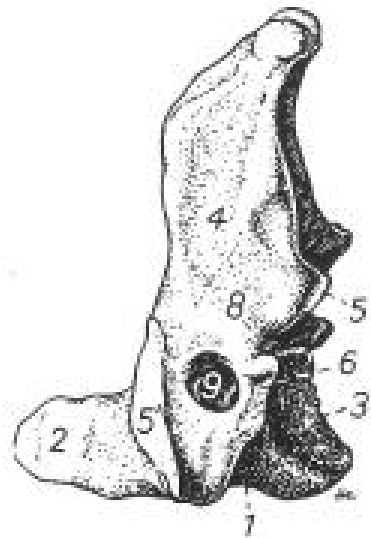

Fig. 36 (man)

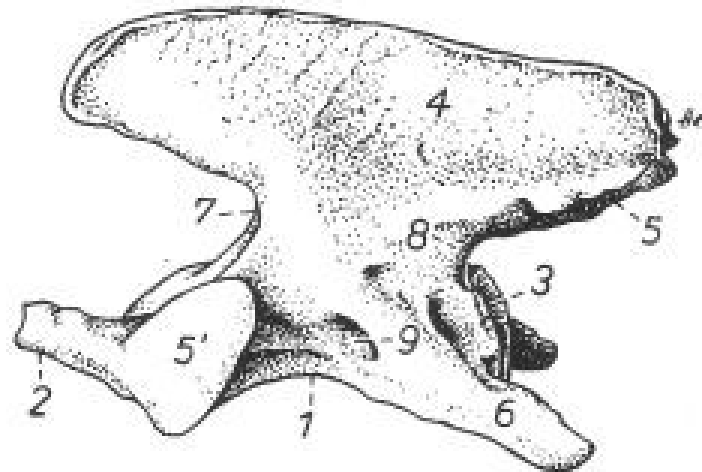

Fig. 37 (dog)

Fig. 38 (pig)

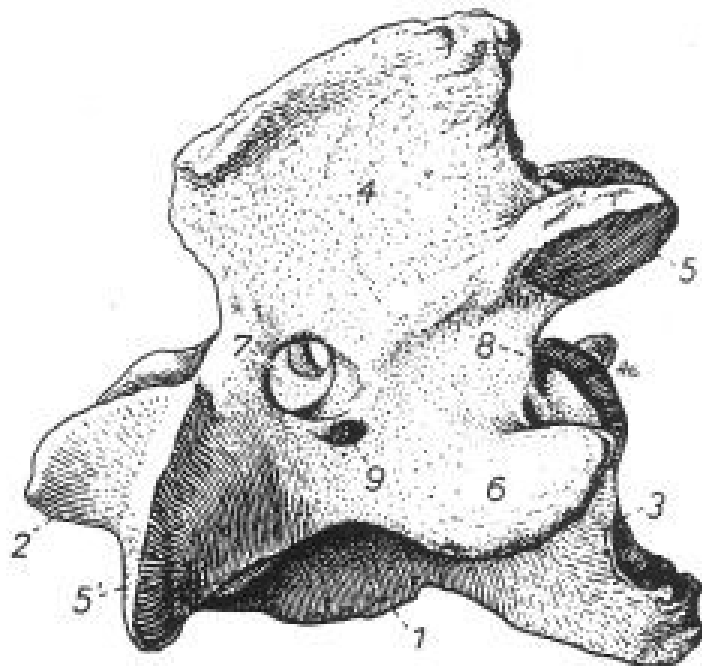

Fig. 39 (ox)

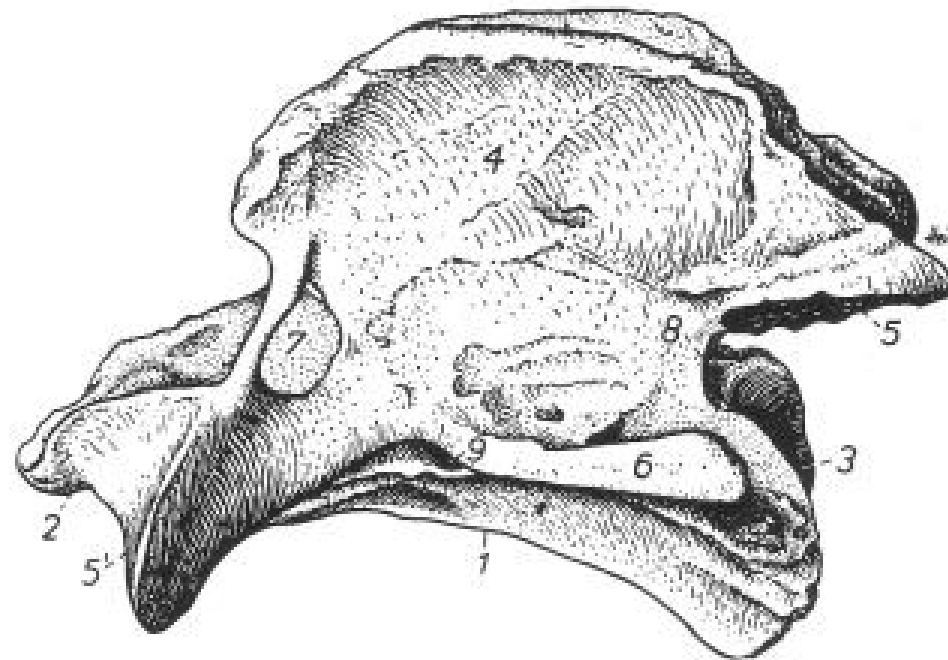
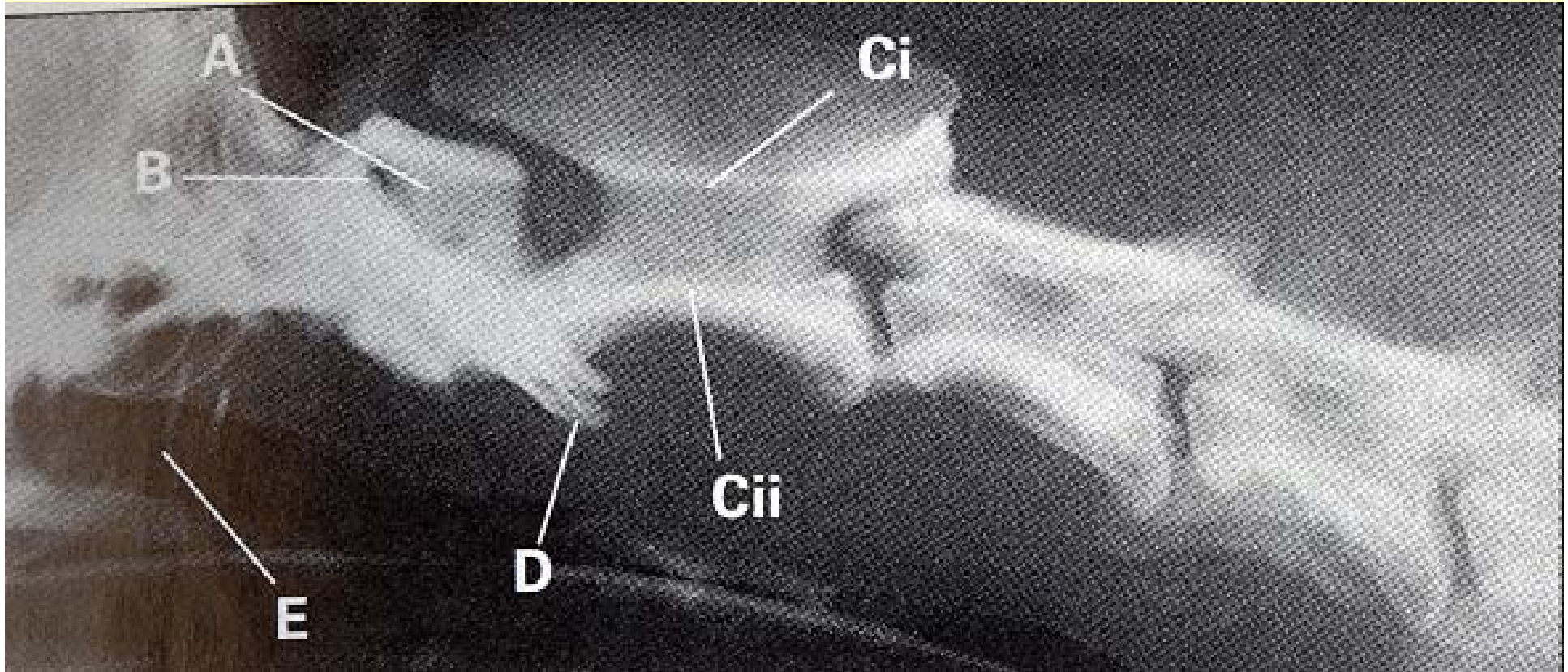

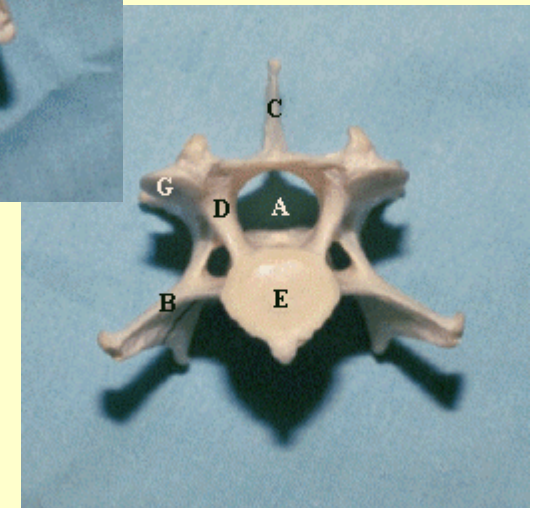
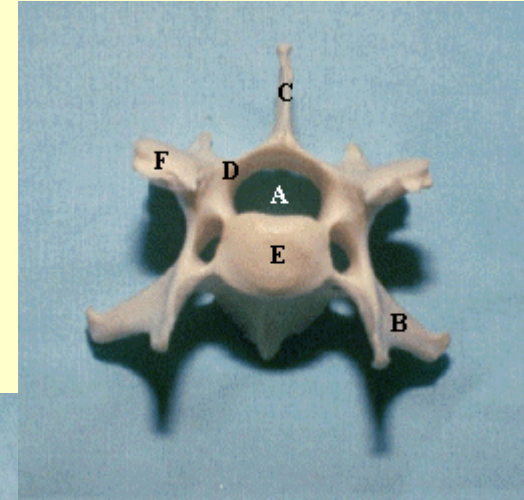
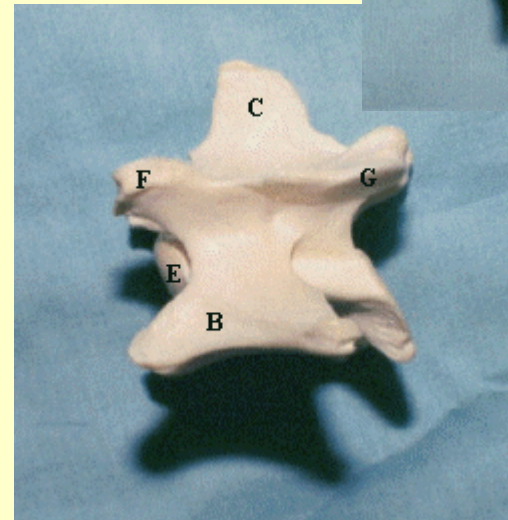
Fig. 40 (horse)

3. - 7. vertebra cervicales

- Corpus'ları 3. den 7. ye doğru kısalmaktadır
- Foramen intervertebrale laterale
- Processus muscularis (car)

6. boyun omuru

- Crista ventralis yok
- Proc. spinosus 3.-5. omurlara göre daha belirgin

7. boyun omuru

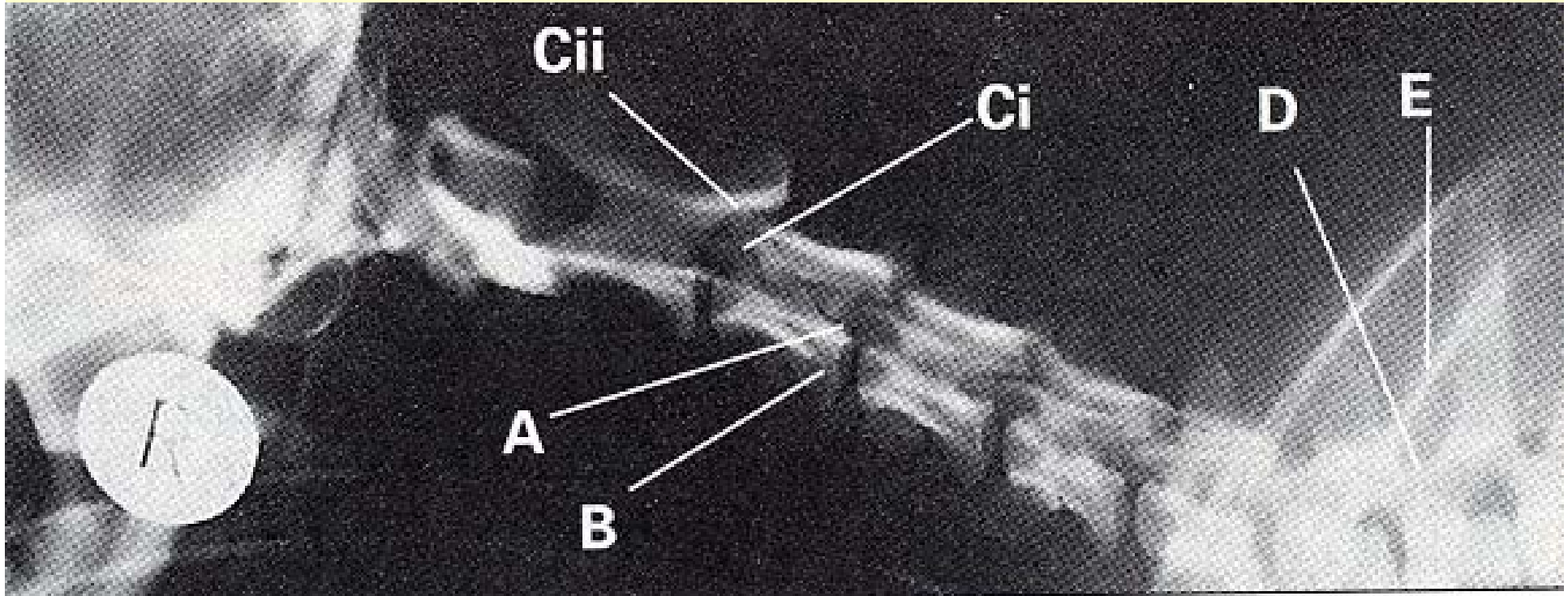
- Foramen transversarium yok
- Caudal'de fovea costalis var
- Processus spinosus daha yüksek

3. - 7. vertebra cervicales

Karşılaştırma

- Equus:
  - Üstten bakıldığında dikdörtgene benzer
  - Proc. spinosus'lar krista şeklindedir
- Ruminant:
  - Üstten bakıldığında kare şeklindedir
  - Proc. spinosus'lar belirgindir ve boyları geriye doğru gidildikçe artar
- Carnivor:
  - Proc. articularis caudalis'lerin üst yüzünde proc. muscularis isimli kas çıkıntıları yer alır

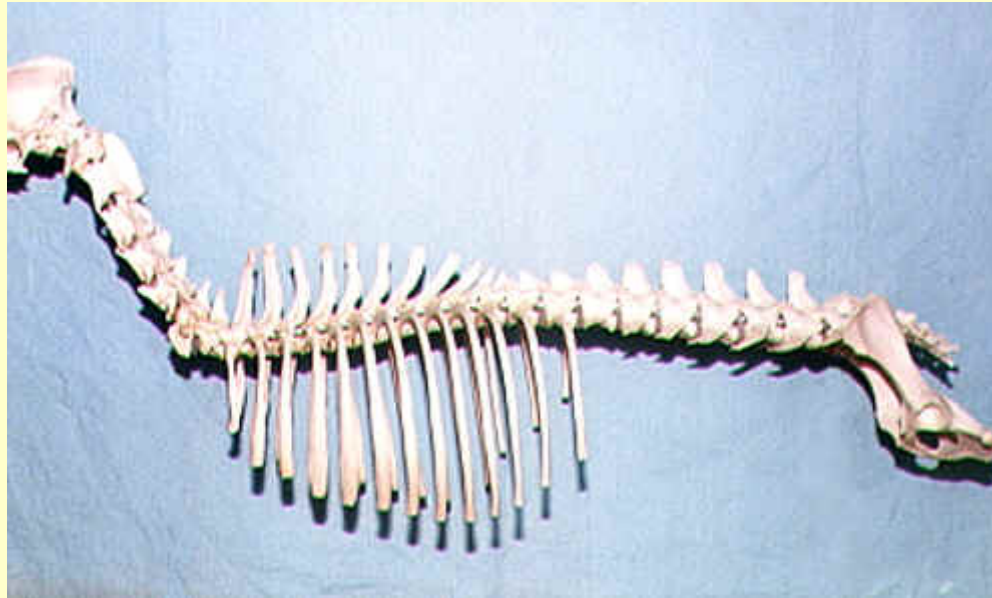

Teşekkürler....

Columna vertebralis (omurga - omurga direği)

Vertebrae cervicales (boyun omurları)

Vertebrae thoracicae (sırt omurları)

Vertebrae lumbales (bel omurları)

Vertebrae sacrales (sağrı omurları)

Vertebrae caudales (coccygeae) (kuyruk omurları)

Columna vertebralis (omurga - omurga direği)

Fonksiyonu

- Vücudun eksenini oluşturur ve postürün korunmasına yardımcı olur
- Medulla spinalis'i çevreler ve korur
- Boyun, göğüs, karın ve pelvis bölgelerinde altında yer alan yumuşak dokuları korur

Vertebrae (Omurlar)

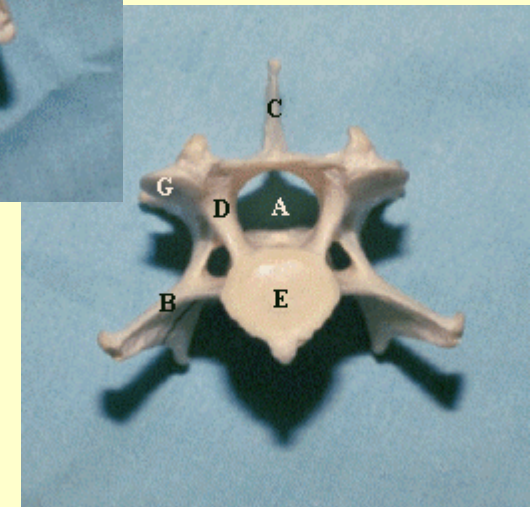
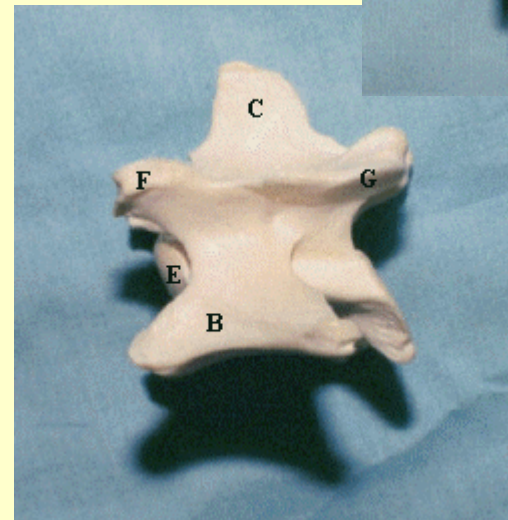
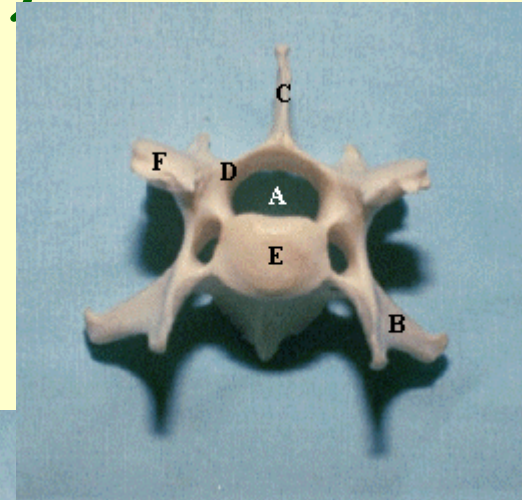
Corpus vertebrae

Arcus vertebrae

Processus vertebrae

Incisura vertebrae

Foraminae vertebrae

Corpus vertebrae

- Extremitas cranialis, (caput vertebrae)
- Extremitas caudalis (fossa vertebrae)
- Cartilago articularis,
- Crista ventralis,
- Crista dorsalis
- Discus intervertebralis

Arcus vertebrae

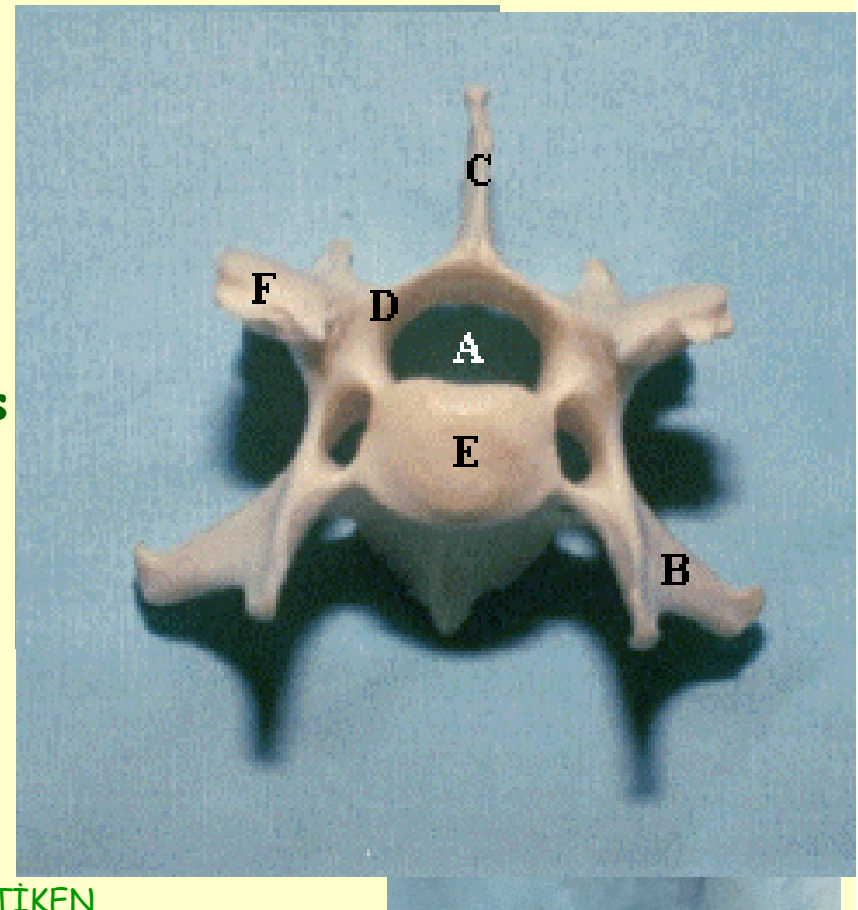
- Foramen vertebrale
- Canalis vertebralis

Processus vertebrae

- Processus spinosus
- Processus transversus
- Proc.articularis cranialis et caudalis
- Proc.mamillaris, Proc.accessorius, Proc.muscularis

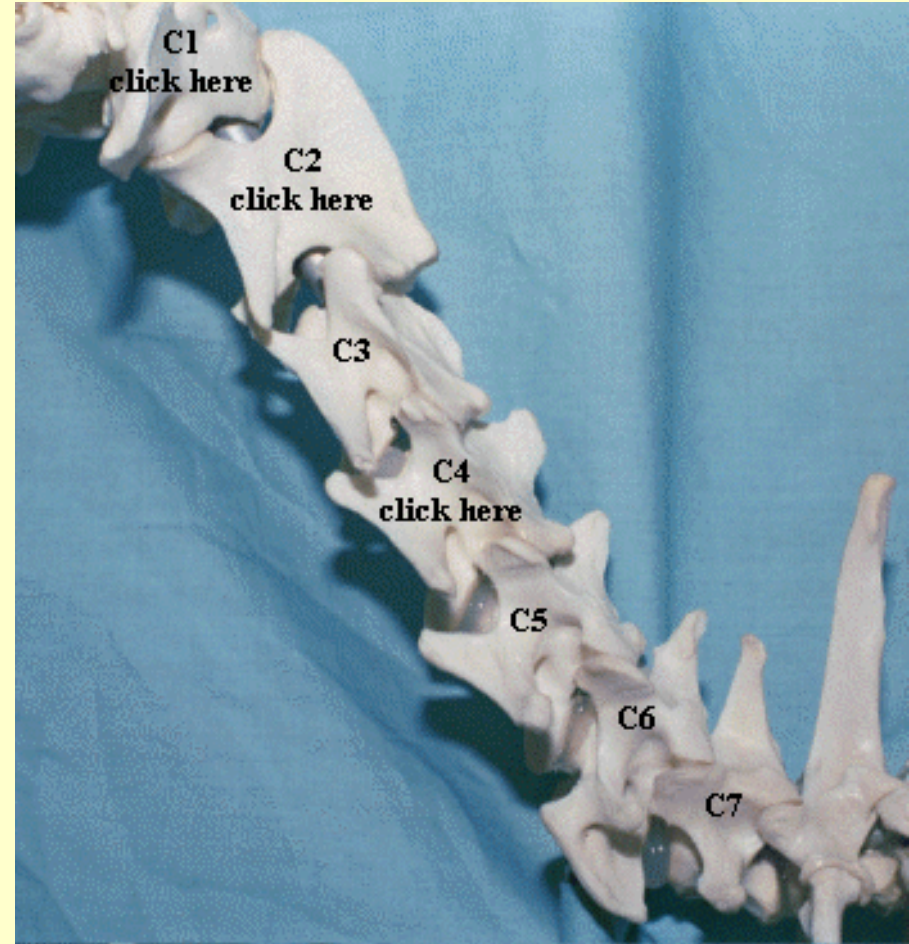
Incisura et foraminae vertebrae

- Inc.vertebralis cranialis
- Inc.vertebralis caudalis
- For.vertebrale laterale
- For.transversarium

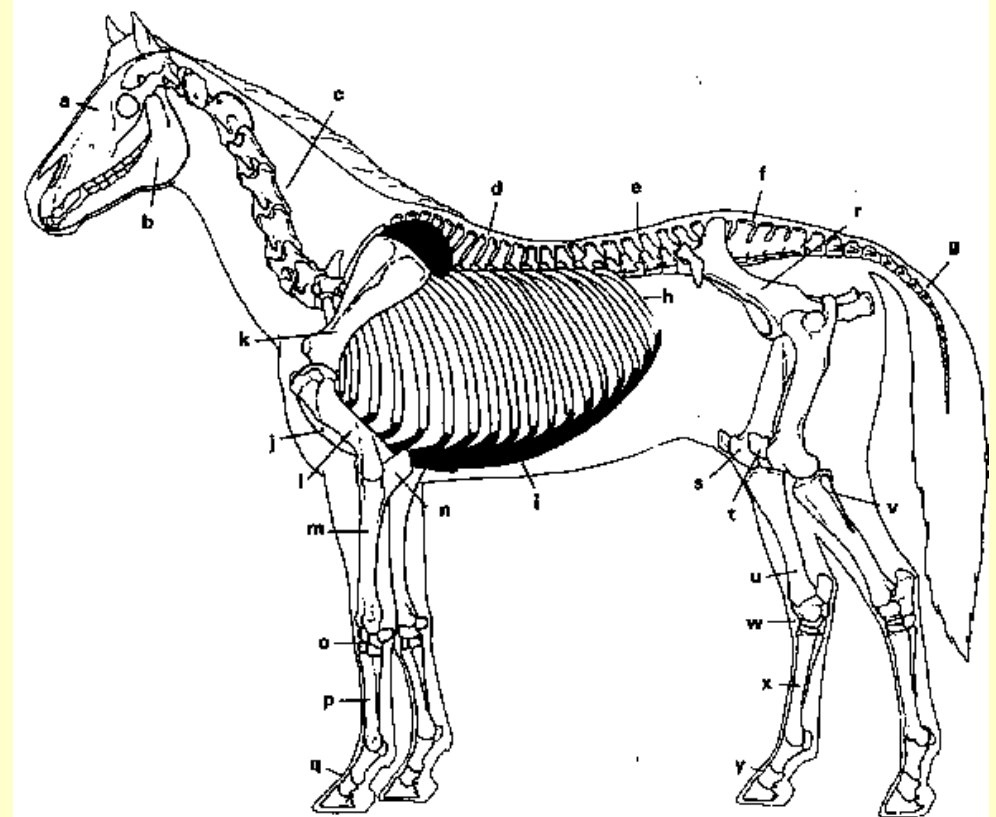

Vertebrae cervicales (boyun omurları)

- Boyun omurlarının sayısı tüm evcil hayvanlarda 7 adettir
- Birinci ve ikinci boyun omurlarının şekli diğerlerinden farklıdır

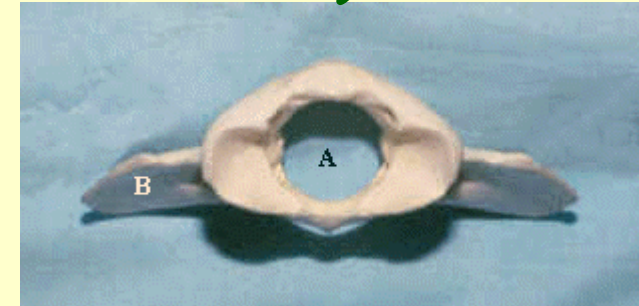
Atlas (birinci boyun omuru)

Atlas (birinci boyun omuru)

- Arcus ventralis
Fovea dentis
- Arcus dorsalis
- Tuberculum dorsale
- Tuberculum ventrale
- Fovea articularis cranialis
- Fovea articularis caudalis
- Processus transversus (ala atlantis)
- Fossa atlantis
- Foramen alare
- Incisura alaris (carnivora)
- Foramen vertebrale laterale
- Foramen transversarium

Atlas (birinci boyun omuru)

Karşılaştırma

- Equus:
  - Ala atlantis'ler ventral'e büküldüğünden fossa atlantis derindir.
  - For. transversarium daima bulunur
- Ruminant:
  - For. transversarium bulunmaz.
- Carnivor:
  - Kelebek şeklindedir.
  - Ala'lar yatay durumda ve for alare yerine inc. alaris şekillenmiştir.

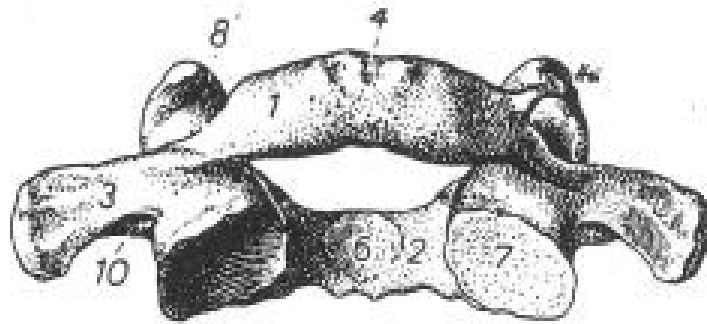

Fig. 30 (man)

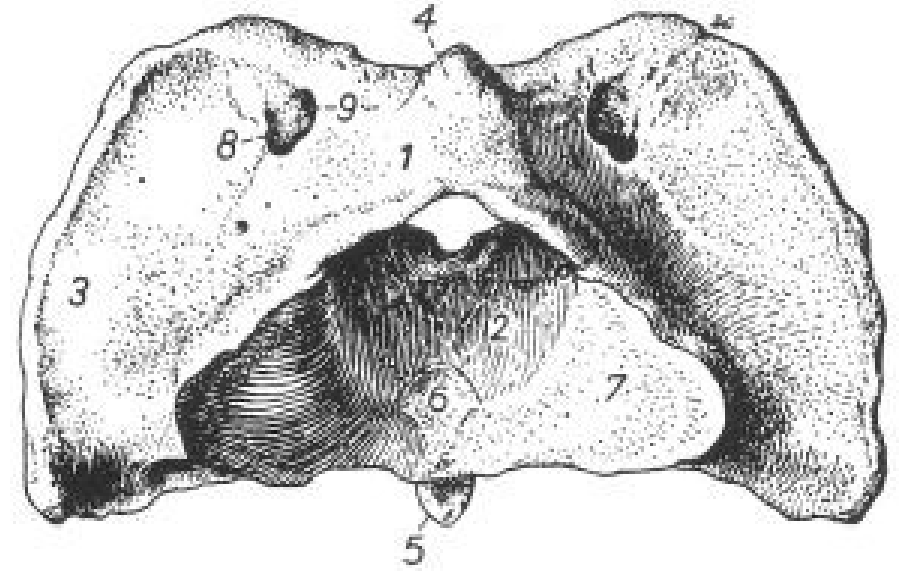

Fig. 33 (ox)

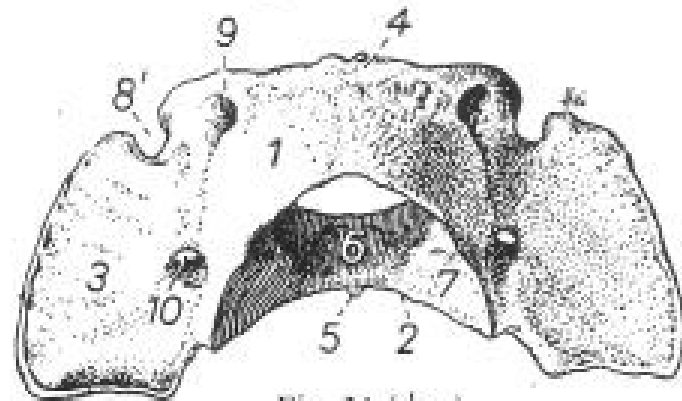

Fig. 31 (dog)

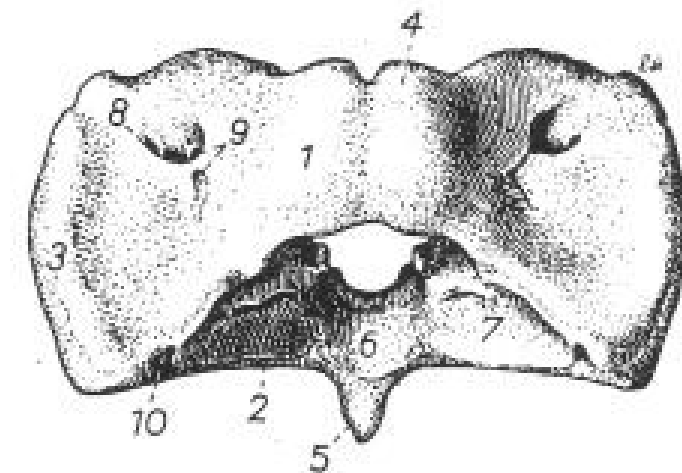

Fig. 32 (pig)

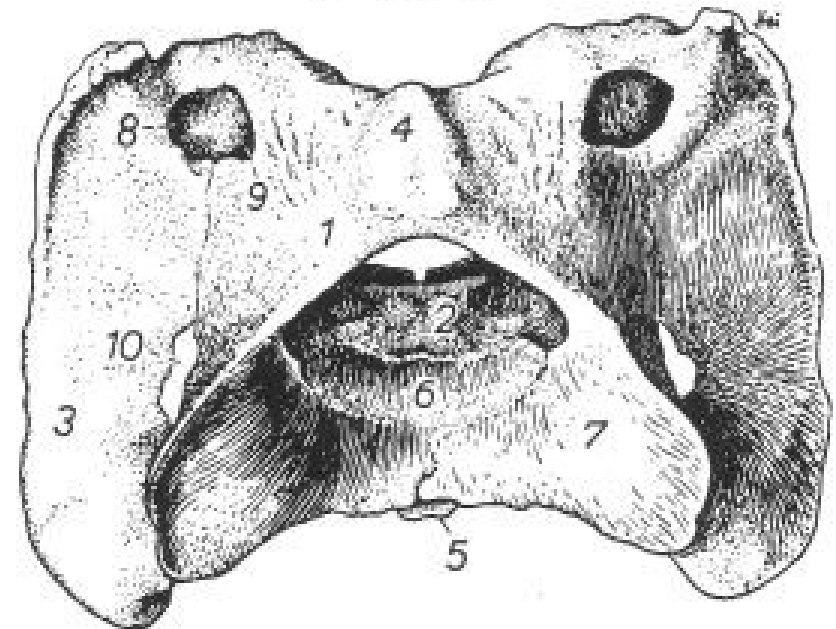
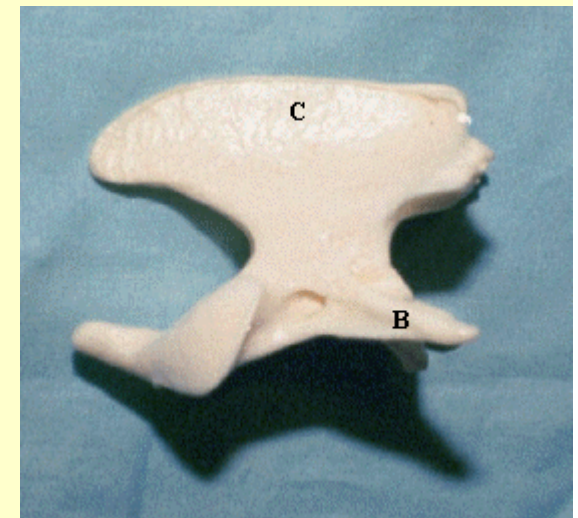
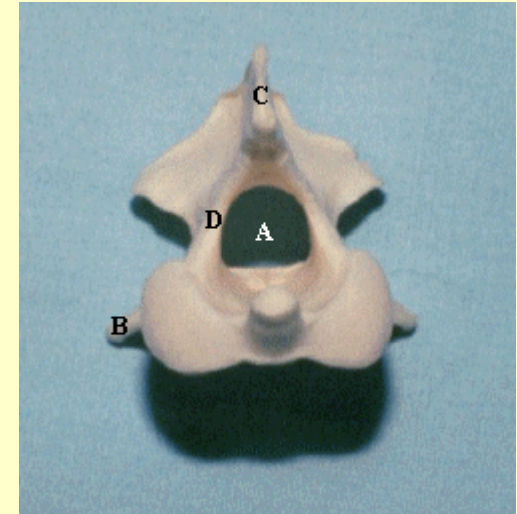

Fig. 34 (horse)

Aksis - epistropheus (ikinci boyun omuru)

- Extremitas cranialis --- **Dens axis**
- Procc. articulares craniales
- Facies articulares craniales
- Crista ventralis
- Proc. transversus
- For. transversarium
- Incisura vertebralis caudalis --- derin
- Incisura vertebralis cranialis (car)
- For. vertebrale laterale (eq, rum.)
- Proc. spinosus
- Procc. articulares caudales

Aksis - epistropheus (ikinci boyun omuru)

Karşılaştırma

- **Equus:**
  - Dens kürek şeklindedir ve üst yüzünde ters " T " benzeri kabartı vardır
  - Facies articularis cranialis çentikle ortadan ikiye ayrılmıştır
  - Proc. spinosus ortadan ikiye ayrılmıştır
- **Ruminant:**
  - Dens yarım silindiri andırır
  - Proc. spinosus tek parçalıdır
- **Carnivor:**
  - Dens, küt uçlu silindir biçimindedir
  - Proc. spinosus krista şeklindedir ve densin hizasına kadar uzanır
  - For. vertebrale şekillenmemiş, bu nedenle inc. vertebralis cranialis derin oluşmuştur.

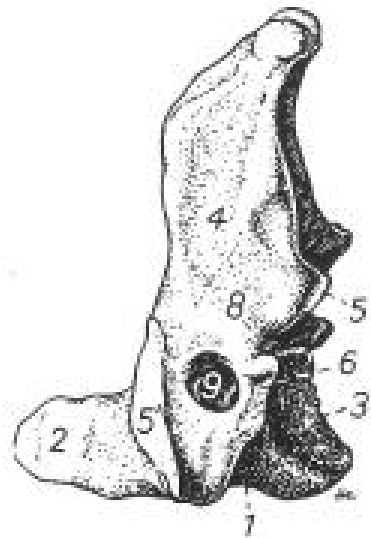

Fig. 36 (man)

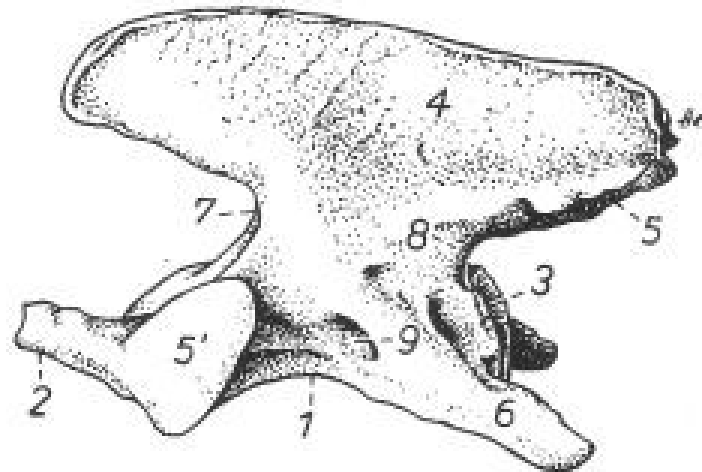

Fig. 37 (dog)

Fig. 38 (pig)

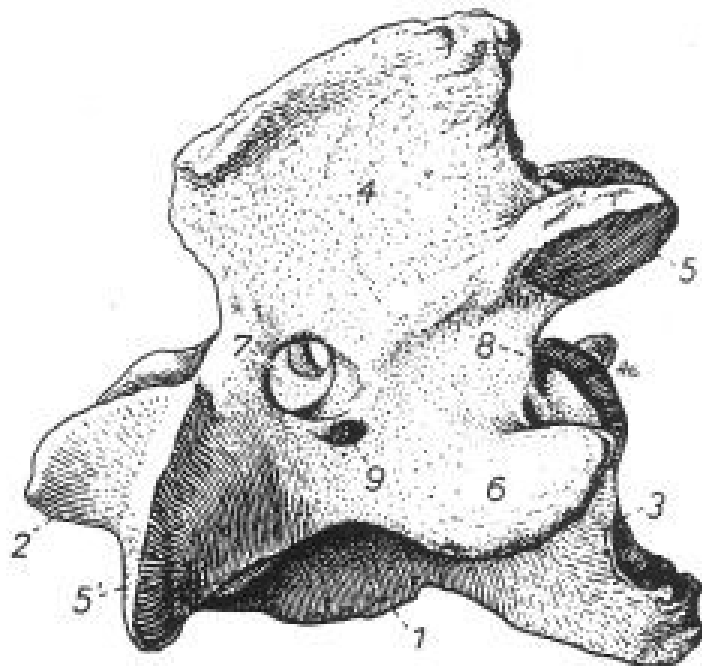

Fig. 39 (ox)

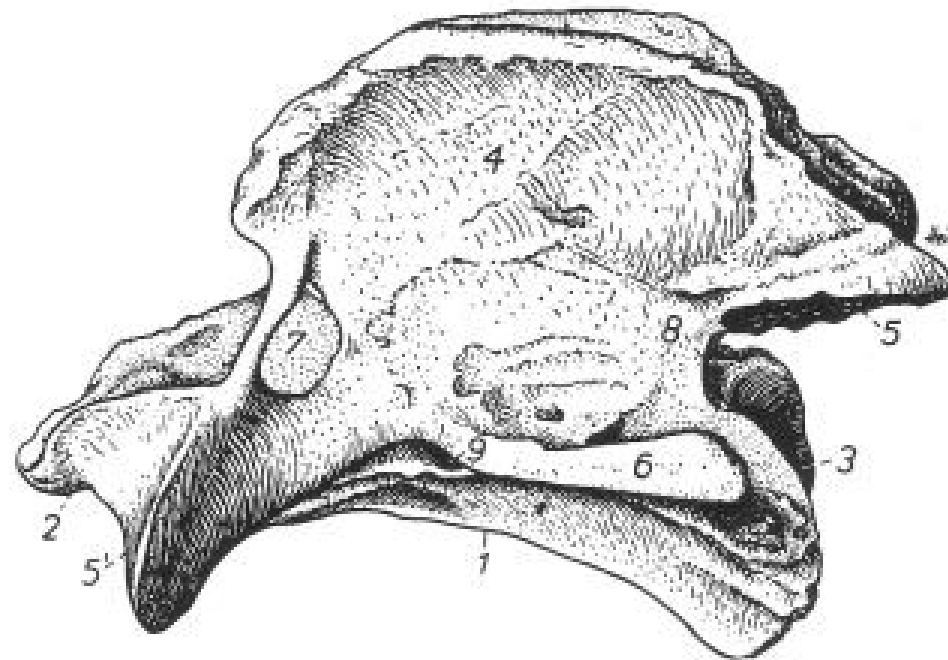
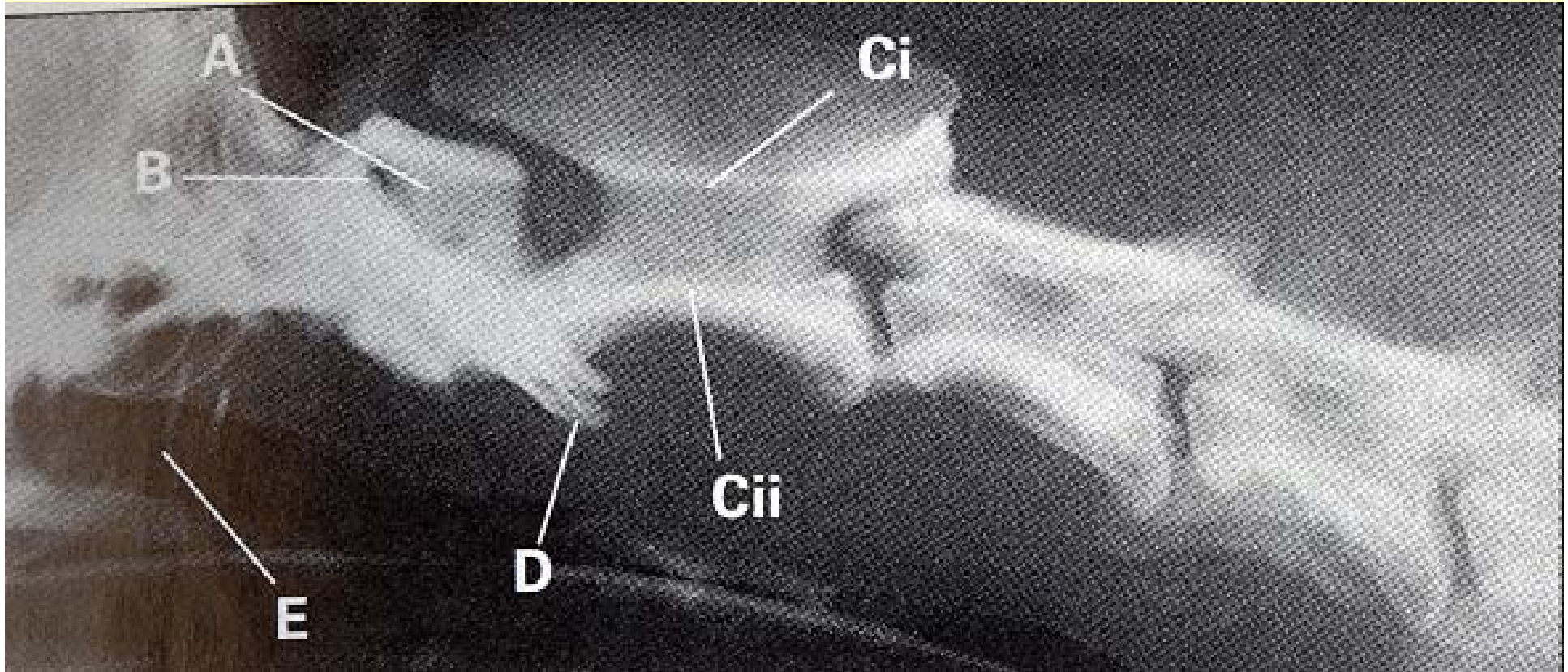
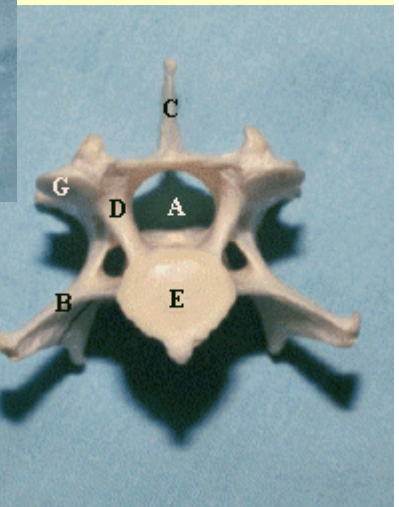
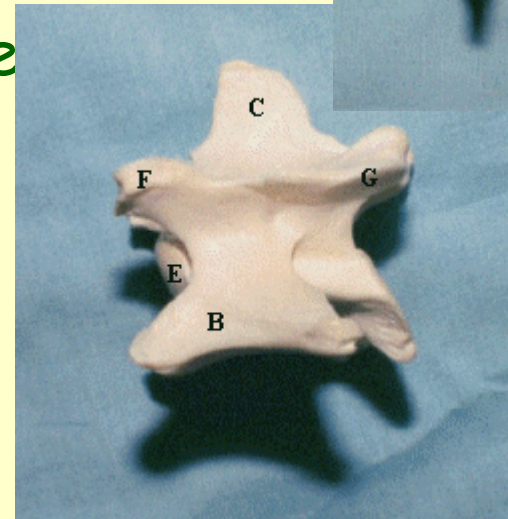
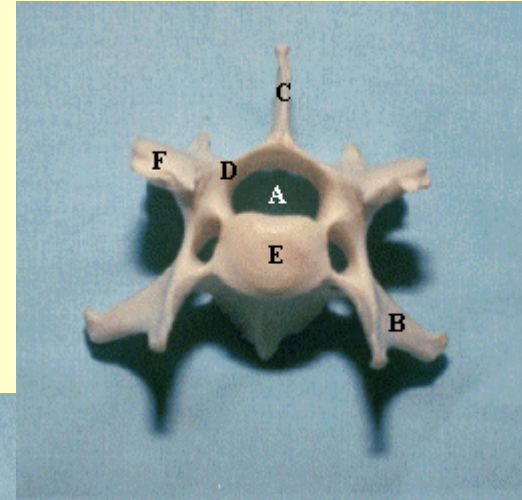

Fig. 40 (horse)

3. - 7. vertebra cervicales

- Corpus'ları 3. den 7. ye doğru kısalmaktadır
- For. intervertebrale laterale
- Processus muscularis (car)

6. boyun omuru

- Crista ventralis yok
- Proc. spinosus 3.-5. omurlara göre daha belirgin

7. boyun omuru

- Foramen transversarium yok
- Caudal'de fovea costalis var
- Processus spinosus daha yüksek

3. - 7. vertebra cervicales

Karşılaştırma

- Equus:
  - Üstten bakıldığında dikdörtgene benzer
  - Proc. spinosus'lar krista şeklindedir
- Ruminant:
  - Üstten bakıldığında kare şeklindedir
  - Proc. spinosus'lar belirgindir ve boyları geriye doğru gidildikçe artar
- Carnivor:
  - Proc. articularis caudalis'lerin üst yüzünde proc. muscularis isimli kas çıkıntıları yer alır

Vertebrae thoracicae (sırt omurları)

Sayıları:

Equus: 18

Ruminant: 13

Carnivor: 13

Sus: 14-15

İnsan: 12 adettir

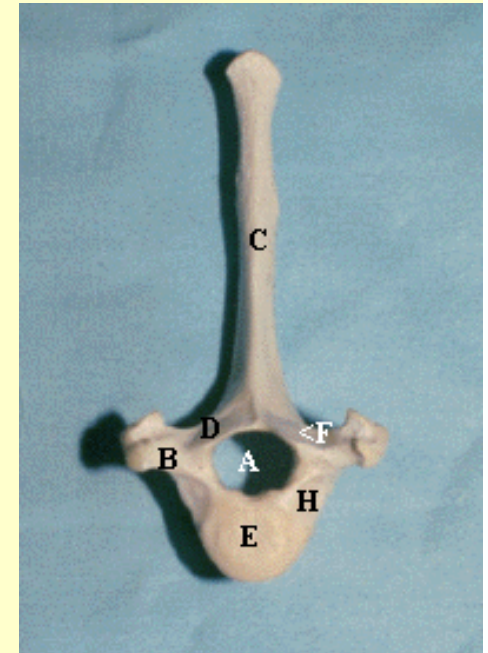
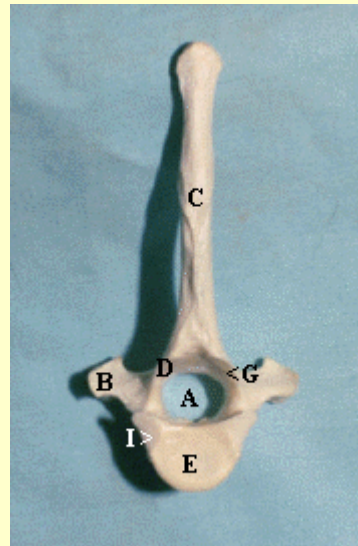
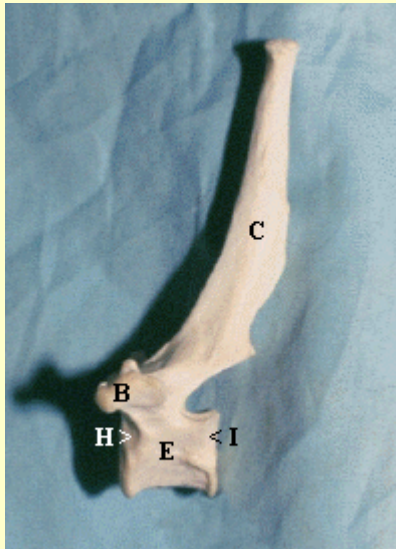

Corpusları ve proc. transversus'ları kısa proc. spinosus'ları uzundur

Regio interscapularis (ciğago bölgesi)'deki omurların proc. spinosus'ları en uzundur.

Vertebrae thoracicae (sirt omurları)

- Fovea costalis cranialis
- Fovea costalis caudalis
- Fovea costalis processus transversi (fovea costalis transversalis)
- Processus mamillaris

Vertebrae thoracicae (sırt omurları)

Karşılaştırma

- Equus:

Sayıları 18 adettir. Corpus vertebrae kısa; proc. spinosus'ları dar yüksek ve serbest uçları kabarıktır. Antiklinal omur T 16 dır. **Fovea costalis cranialis'ler geniş ve belirgindir**

- Ruminant:

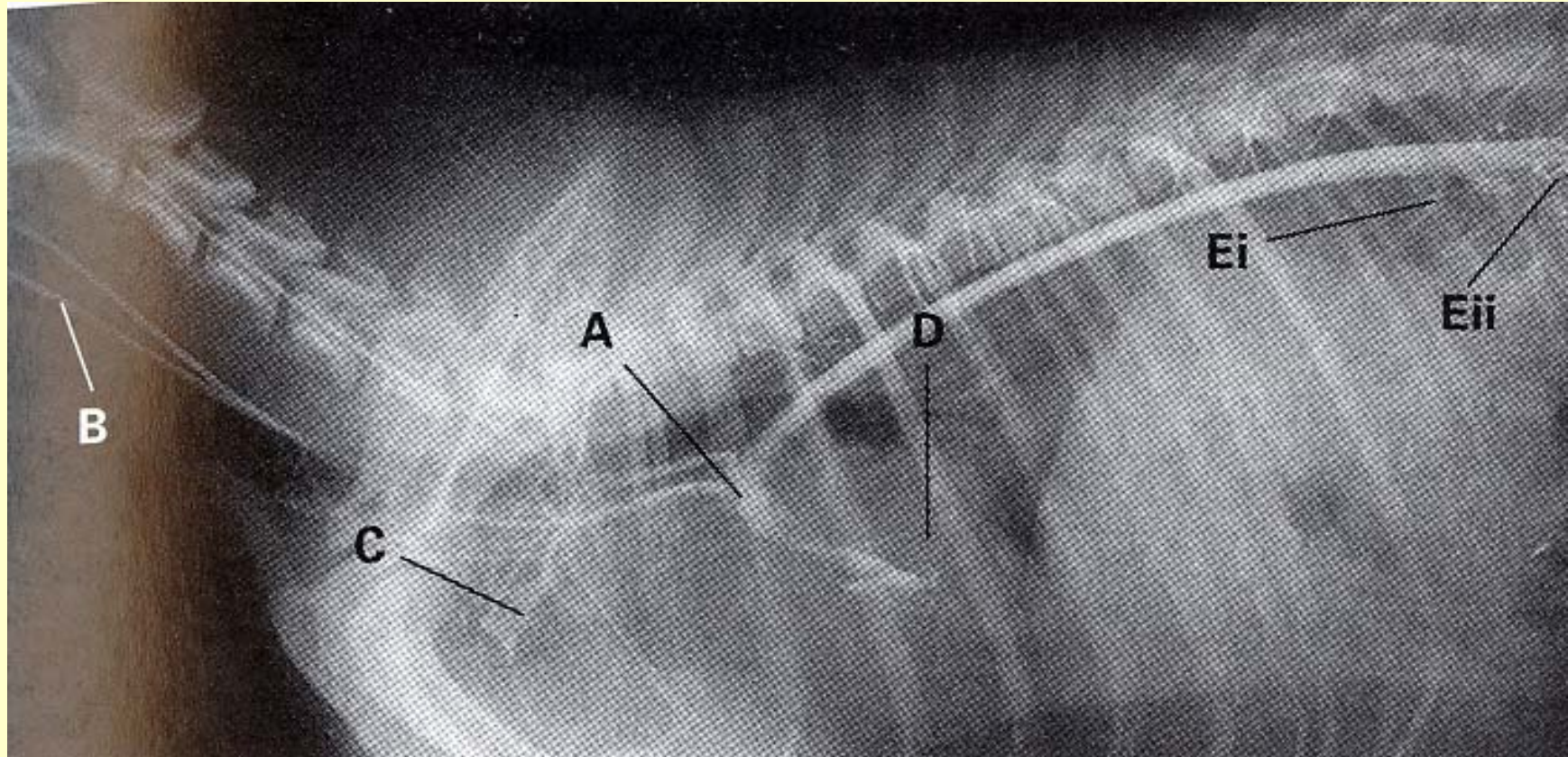
Sayıları 13 adettir. Corpus uzun ve makaraya benzer. Proc. spinosus'lar uzun, yassı ve geniştir. Antiklinal omur T13 tür. Inc. vertebralis lateralis **bos'da for. vertebrale laterale'ye dönüşmüştür.**

- Carnivor:

Sayıları 13 adettir. Corpus'lar kısa, proc. spinosus'lar ince dar ve uçları küttür. Antiklinal omur T11 dir. **Son 2-3 sırt omurunda proc. accessorius bulunur.**

Vertebrae thoracicae (sirt omurları)

Vertebrae lumbales (bel omurları)

Sayıları:

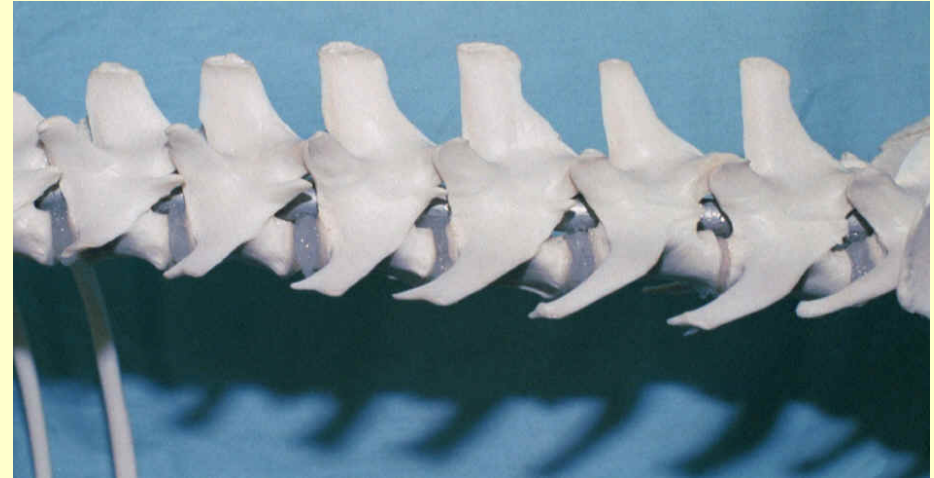
Equus: Atta 6, merkepte 5

Ruminant: 6

Carnivor: 7

Sus: 6

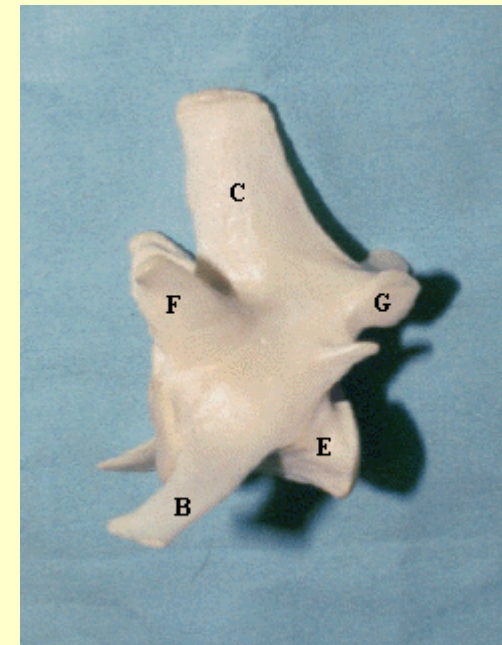
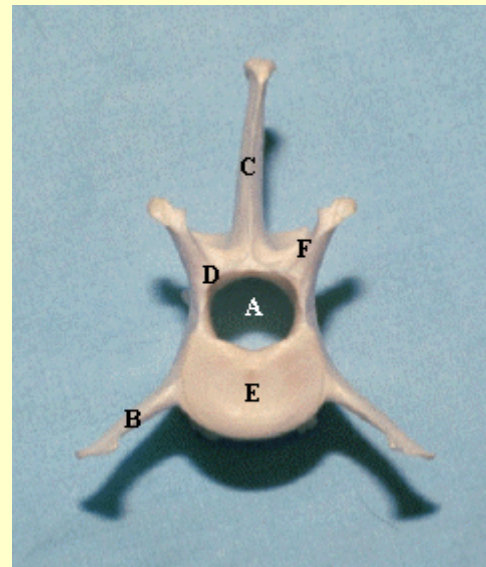
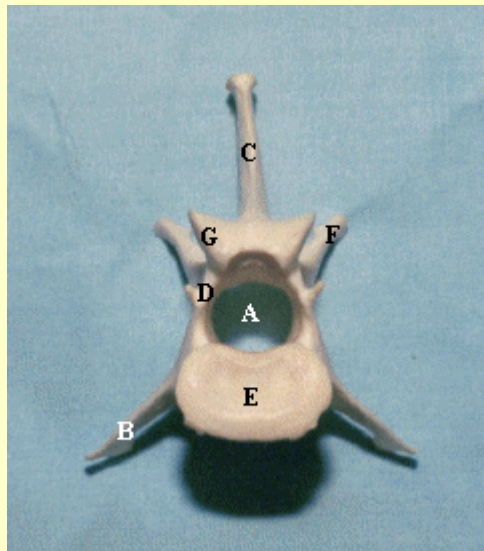
İnsan: 5 adettir

Caput ve fossa vertebrae oldukça düz, proc. transversus'lar ise yanlara doğru çok uzamıştır

Vertebrae lumbales (bel omurları)

- Processus mamilloarticularis
- Processus accessorius (car)

Vertebrae lumbales (bel omurları)

Karşılaştırma

- Equus:

Sayıları merkep ve arap atında 5, atlarda 6 adettir. Corpus vertebrae uzundur. Proc. spinosus'larının yükseklikleri genişliğinden fazladır (5/3). Proc. mamilloarticularis düz ve sagittaldir.

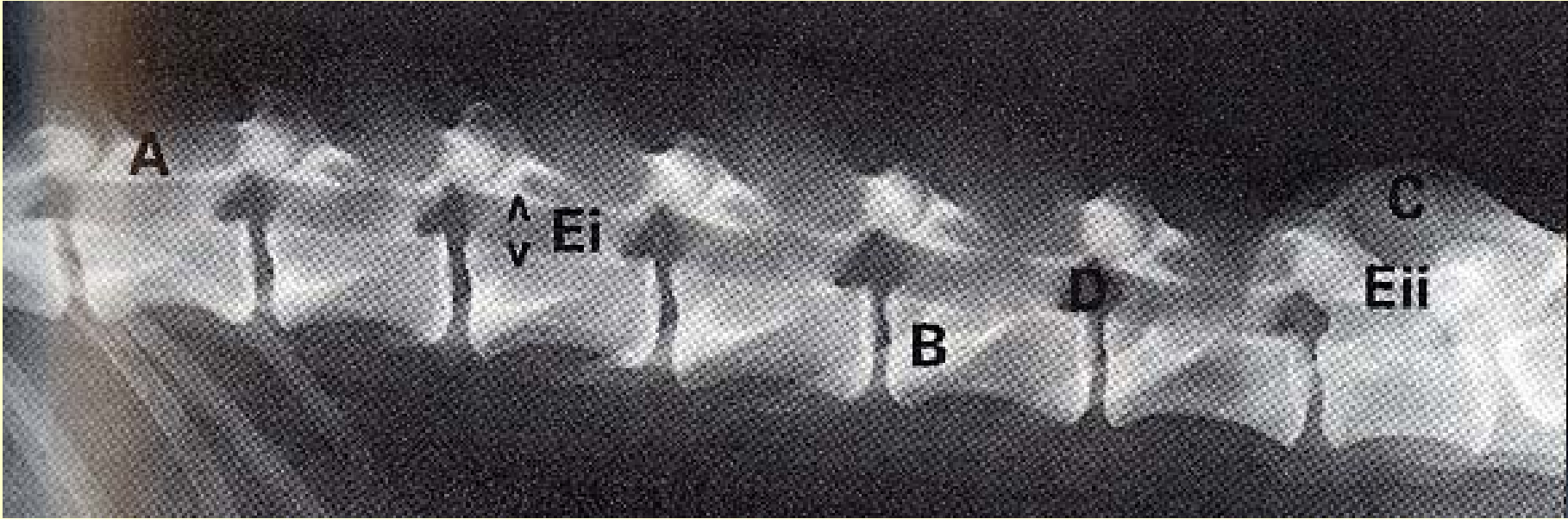
- Ruminant:

Sayıları 6 adettir. Corpus makaraya benzer. Proc. spinosus'ların yükseklik ve genişlikleri birbirine benzer. Proc. mamilloarticularis'ler içe doğru kıvrıktır.

- Carnivor:

Sayıları 7 adettir. Proc. spinosus'larının yükseklikleri genişliğinden fazladır (5/3). Proc. transversus'lar öne ve aşağıya doğru uzamıştır. Proc. articularis caudalis'lerin yakınında proc. accessorius bulunur

Vertebrae lumbales (bel omurları)

- A: köpeğin L1'i
- B: m. transversus abdominis'in orijin aldığı proc. transversus
- C: ala ossis ilium
- D: L5-6 arasında for. intervertebrale, canlıda 5. lumbal spinal sinir buradan çıkar
- Ei: Canalis vertebralis
- Eii: vertebral kanalın bu düzeyinde conus medullaris şekillenir

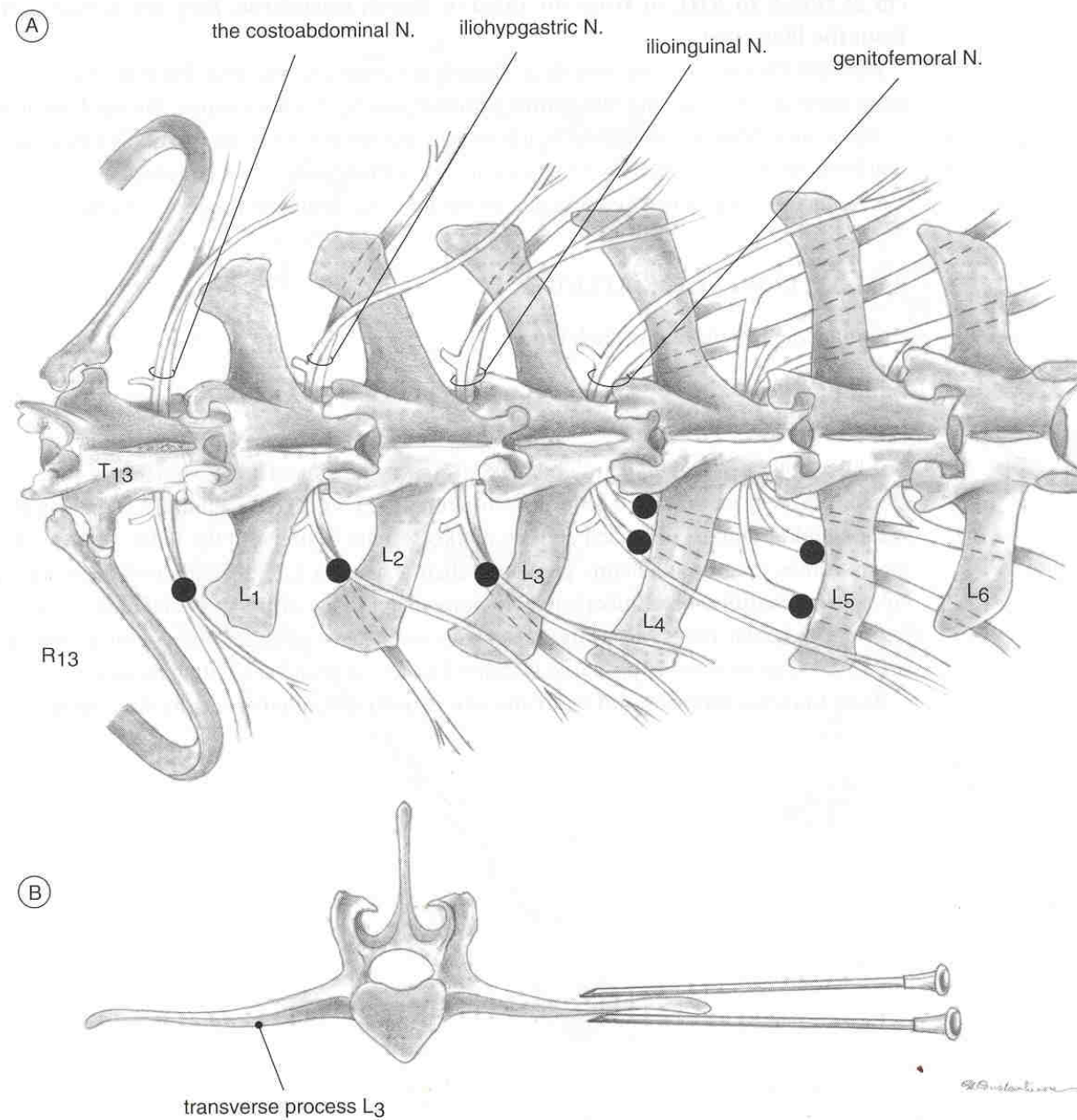

Fig. 2.5. The paravertebral anesthesia in the goat: **A.** Proximal paravertebral anesthesia (dorsal view); **B.** Distal paravertebral anesthesia, cranial view (dots = sites).

Vertebrae sacrales (Sağrı omurları) Os sacrum

Sayıları:

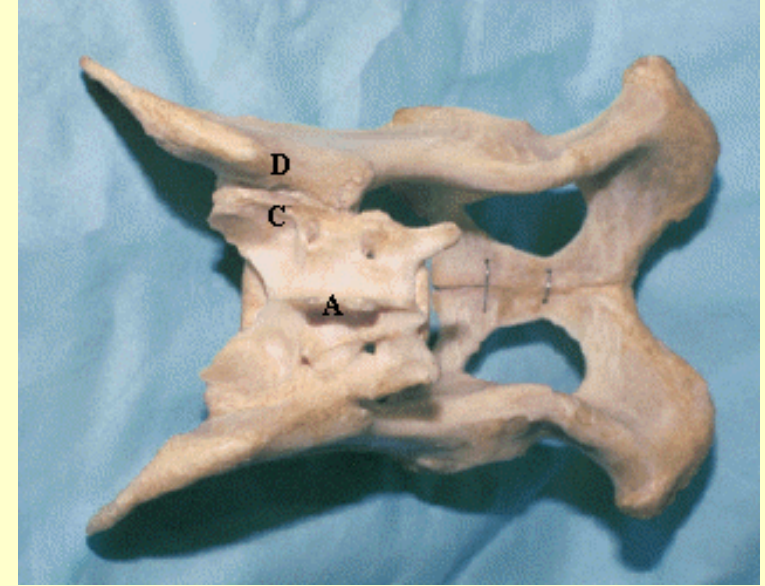
Equus: 5

Ruminant: sığır, keçi 5, koyun 4

Carnivor: 3

Sus: 4

İnsan: 5 adettir

Doęum sonrası discus intervertebralis'ler

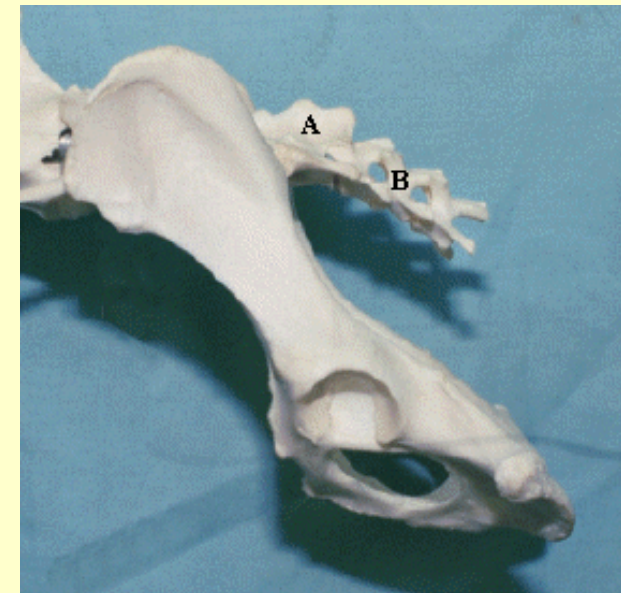
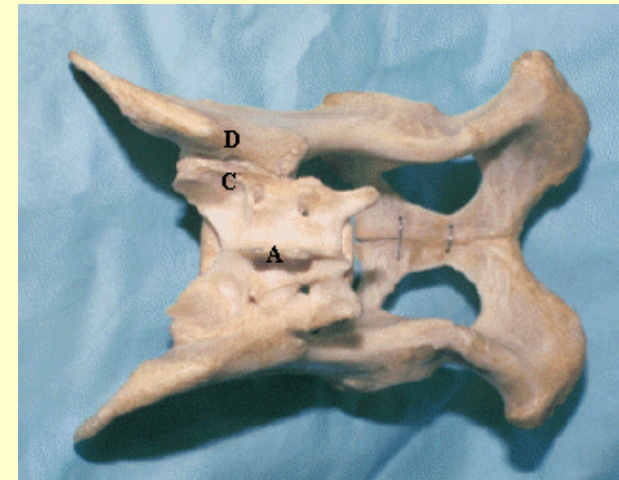
kemikleşir ve os sacrum halini alır

İlk sakral omur bir omurun genel özelliklerini taşır,
ancak diğerleri küçülür ve özelliklerinin bir kısmını
kaybeder

Vertebrae sacrales (Sağrı omurları)

Os sacrum

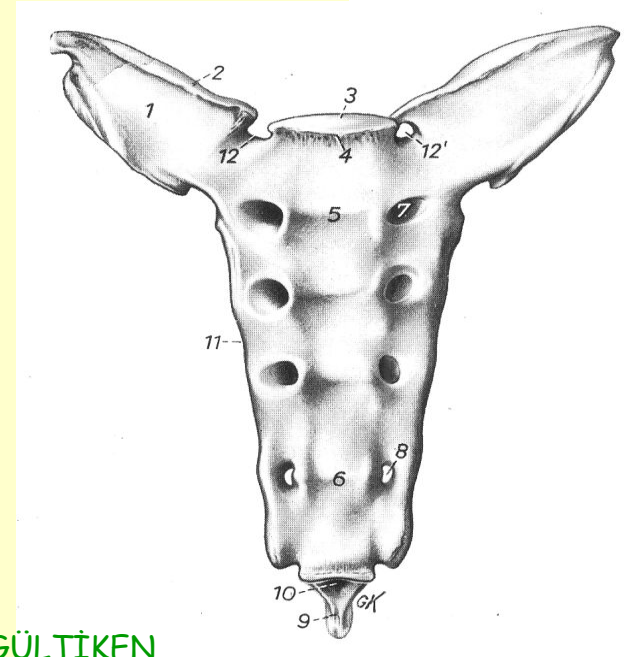
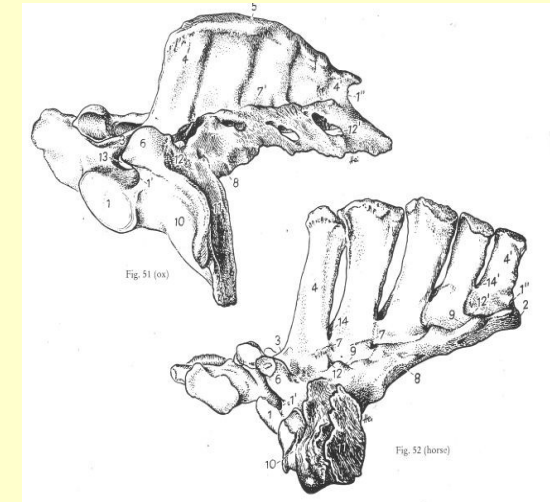
- Basis ossis sacri
  - Proc. articularis cranialis
  - Promontorium
- Apex ossis sacri
  - Proc. articularis caudalis
  - Canalis sacralis
- Pars lateralis
  - Ala ossis sacri
  - Facies auricularis

Vertebrae sacrales (Sağrı omurları)

Os sacrum

- Facies dorsalis
  - Crista sacralis mediana
  - Crista sacralis intermedia (bos)
  - Crista sacralis lateralis
  - Foramina sacralia dorsalia
- Facies pelvina
  - Foramina sacralia ventralia
  - Linea transversa

Vertebrae sacrales (Sağrı omurları)

Os sacrum

Karşılaştırma

- **Equus:**
5 adet omurun birleşmesinden oluşur. Fascies pelvina düzdür. Ala ossis sacri yere paralel'dir. Ala'nın ön kenarı son bel omurunun proc. transversusu ile eklemleşen bir eklem yüzü taşır. **Proc. spinosus'ların uçları kaynaşmamıştır**
- **Ruminant:**
Sığır,ve keçide 5, koyunda 4 adet omurun birleşmesinden oluşur. Fascies pelvina kamburdur. Ala sacralis'ler yere eğiktir. **Proc. spinosus'lar kaynaşarak crista sacralis media oluşur.**
- **Carnivor:**
Sacrum 3 omurun birleşmesinden oluşur. Üstten bakıldığında kare şeklindedir Proc. Spinus'lar küçük ve crista sacralis media halindedir.

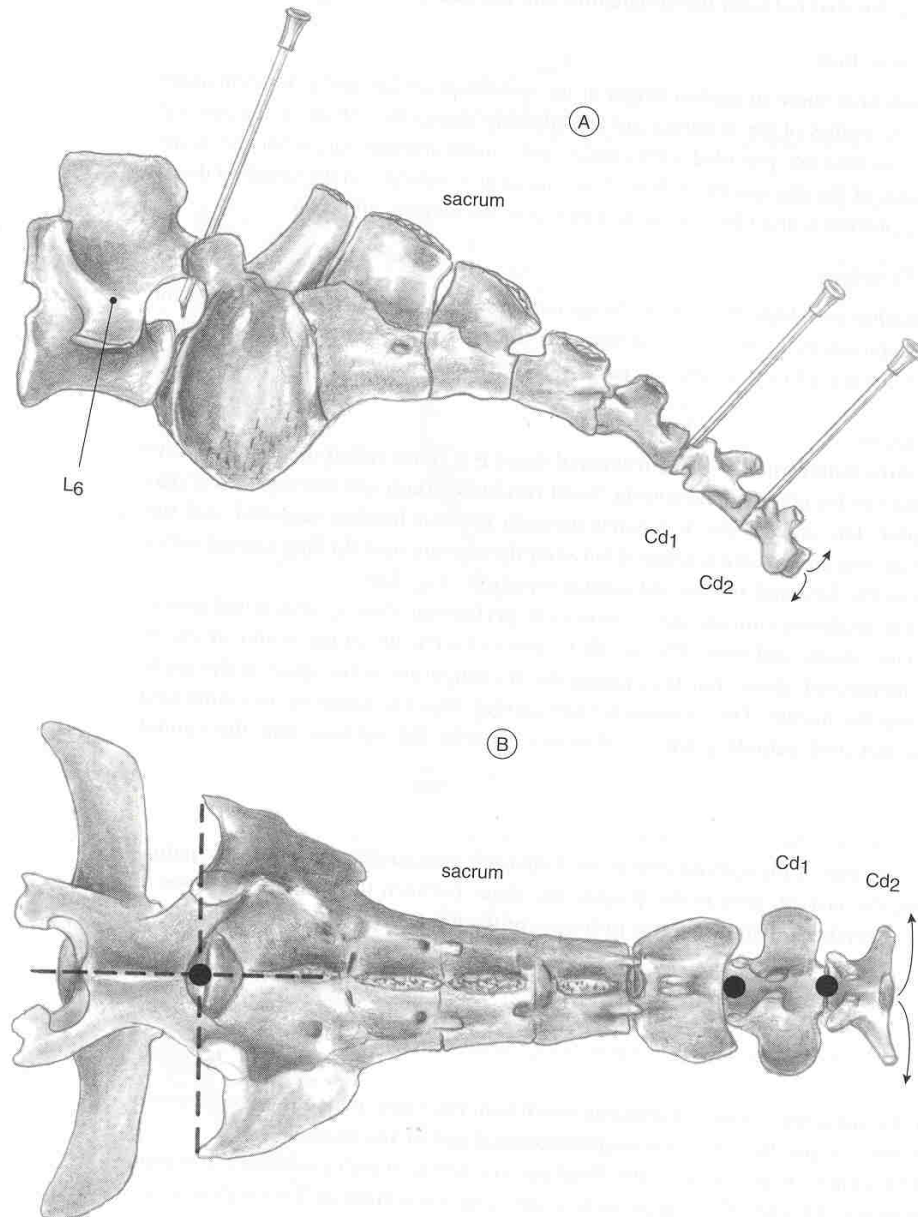

Fig. 2.4. Sites for epidural anesthesia in the goat (arrows = the movement of the tail): A. Lateral view; B. Dorsal view (dots = sites for needle placement).

Vertebrae caudales (kuyruk omurları)

- Kuyruk iskeletini şekillendirirler
- Yaklaşık
At ve eşekte 17-22
Sığırdada 18-21
Koyunda 16-22
Keçide 11-14
Köpekte 18-22
Kedide 20-24
Domuzda 18-23
İnsanda 5 adettir

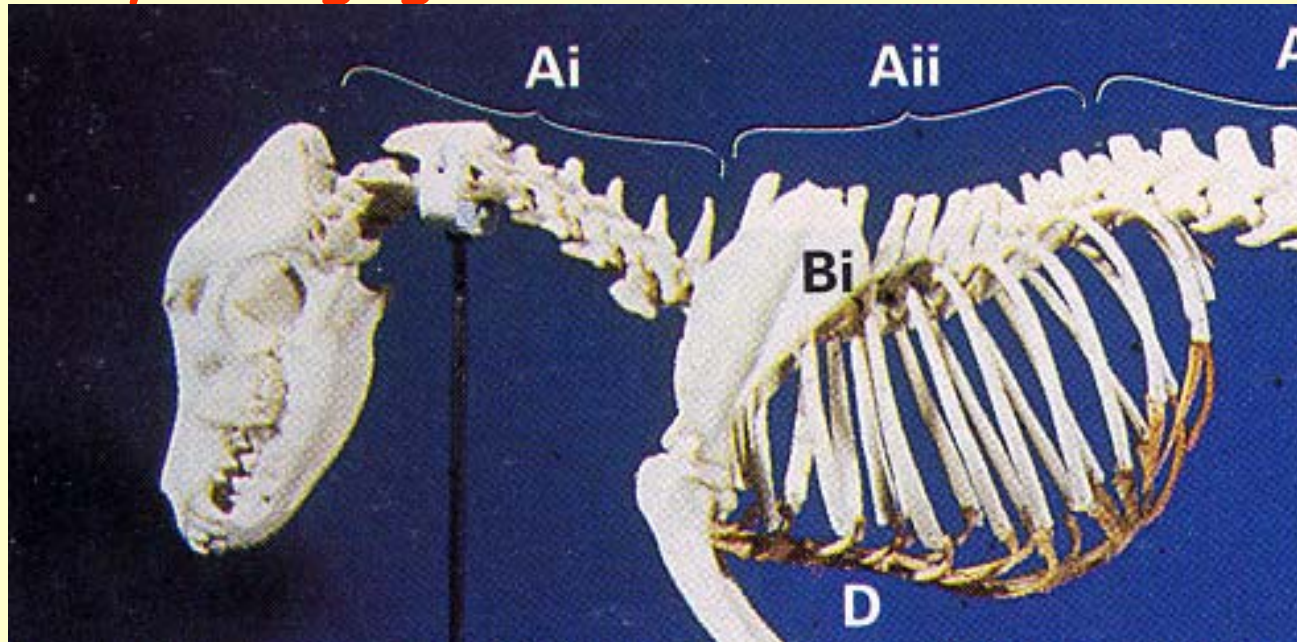

Processus hemalis (sığır , köpek)
Arcus hemalis (a.caudalis mediana)

Costae (Kaburgalar)

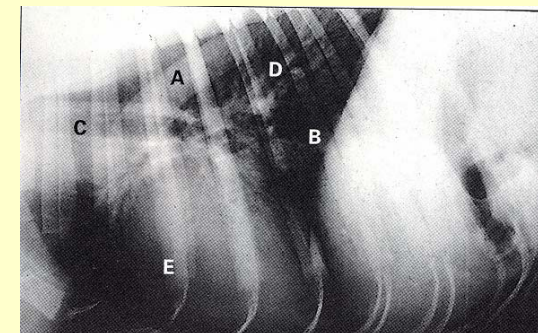
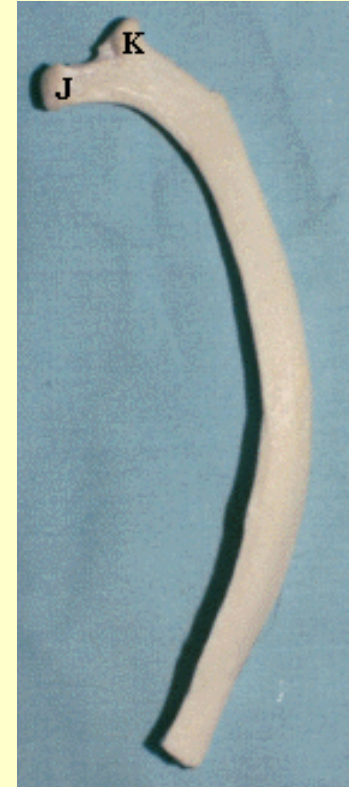
- Costae verae (sternales)
- Costae spuriae (asternales)
- Costae fluctuantes (insan,bazen car)

Sayıları göğüs omurlarının iki katıdır

Costae (Kaburgalar)

- Cartilago costalis
- Os costale
  - Caput costae
    - Facies articularis capitis costae
    - cranialis et caudalis
    - Crista capitis costae
  - Collum costae
  - Tuberculum costae
    - Facies articularis tuberculi costae
  - Angulus costae
  - Corpus costae
  - Sulcus costae (a.v.n. intercostalis)
  - Genu costae
- Arcus costalis
- Spatium intercostale

Costae (Kaburgalar)

Karşılaştırma

- **Equus:**
Sekiz çifti sternal, 10 çifti asternal 18 çift kaburga bulunur.
Corpuslar dar ve silindirik, dış yüzleri dış büketdir.
- **Ruminant:**
Sekiz çifti sternal, 5 çifti asternal olmak üzere 13 çift kaburga bulunur. Corpuslar yassı ve geniş, dışbükeyliği azdır
- **Carnivor:**
Dokuz çifti sternal, dört çifti asternal toplam 13 çift kaburga bulunur. Dışa kavislenmesi fazla ve sulcus costae belirgin değildir.

Sternum (Göğüs Kemiği)

Sternebrae

- Manubrium sterni
    Cartilago manubrii
    Angulus sterni (rum)
- Corpus sterni
    Crista sterni (eq)

Corpus sterni'deki sternebra sayıları:

Equus: 6

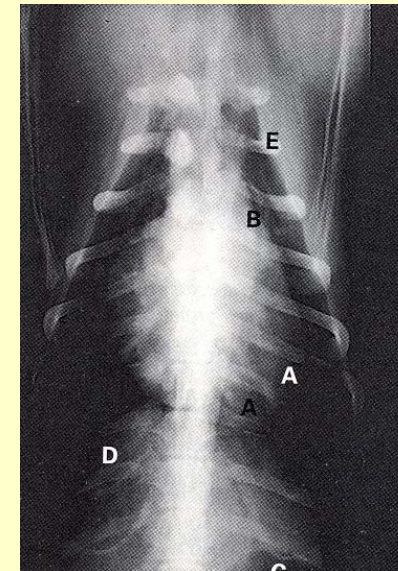
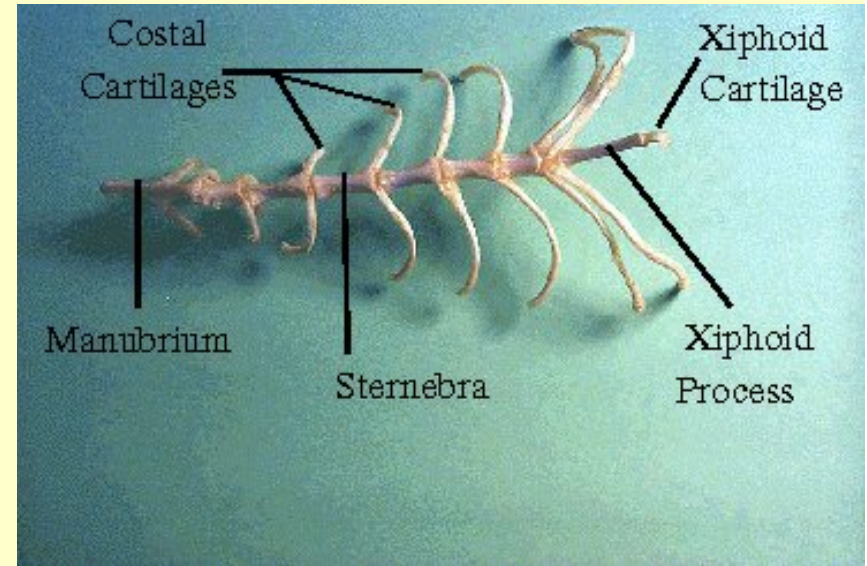
Ruminant: 7

Carnivor: 8-9

Sus: 5

İnsan: 4

- Proc. xiphoideus
    Cartilago xiphoidea
    Incisurae costales

Sternum (Göğüs Kemigi)

Karşılaştırma

- Equus:

Cartilago manubrii yassı ve ucu yukarıya doğru kıvrıktır.
Crista sterni keskindir.

- Ruminant:

Cartilago manubrii yok denecek kadar küçüktür. Angulus
streni şekillenmiştir. **Corpus yassı ve geniştir**

- Carnivor:

İnce, uzun yanlardan basıktır. Genel olarak çomağı andırır.

Thorax (göğüs kafesi)

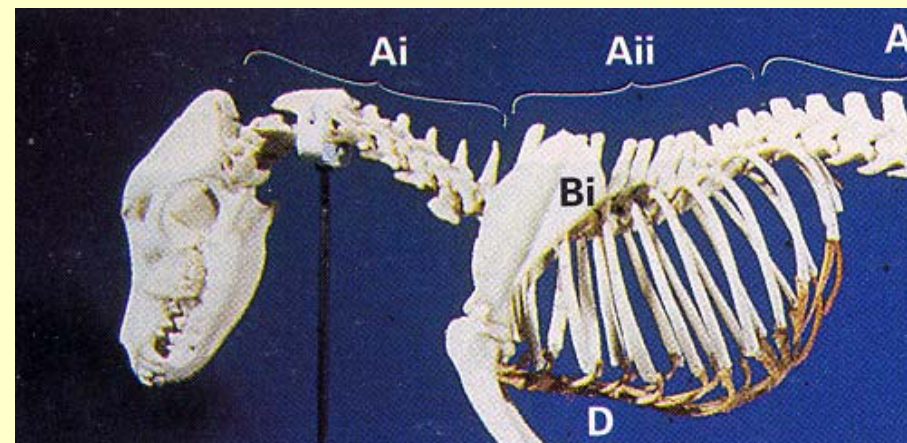
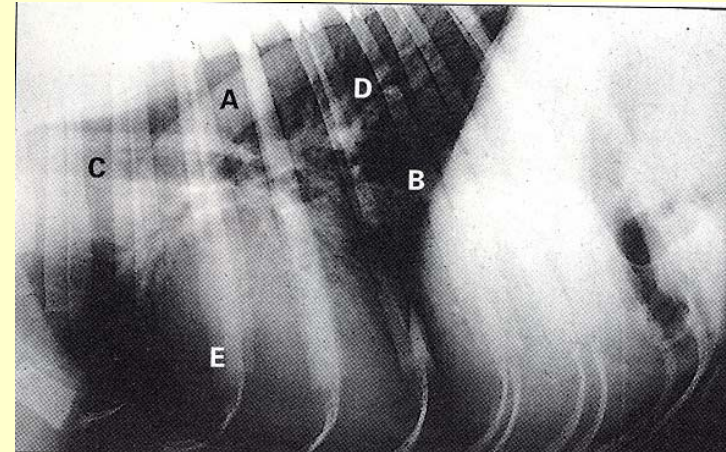
Apertura thoracis cranialis

Apertura thoracis caudalis

Cavum pectoris

Diaphragma

Cavum abdominis'in pars intrathoracalis'i

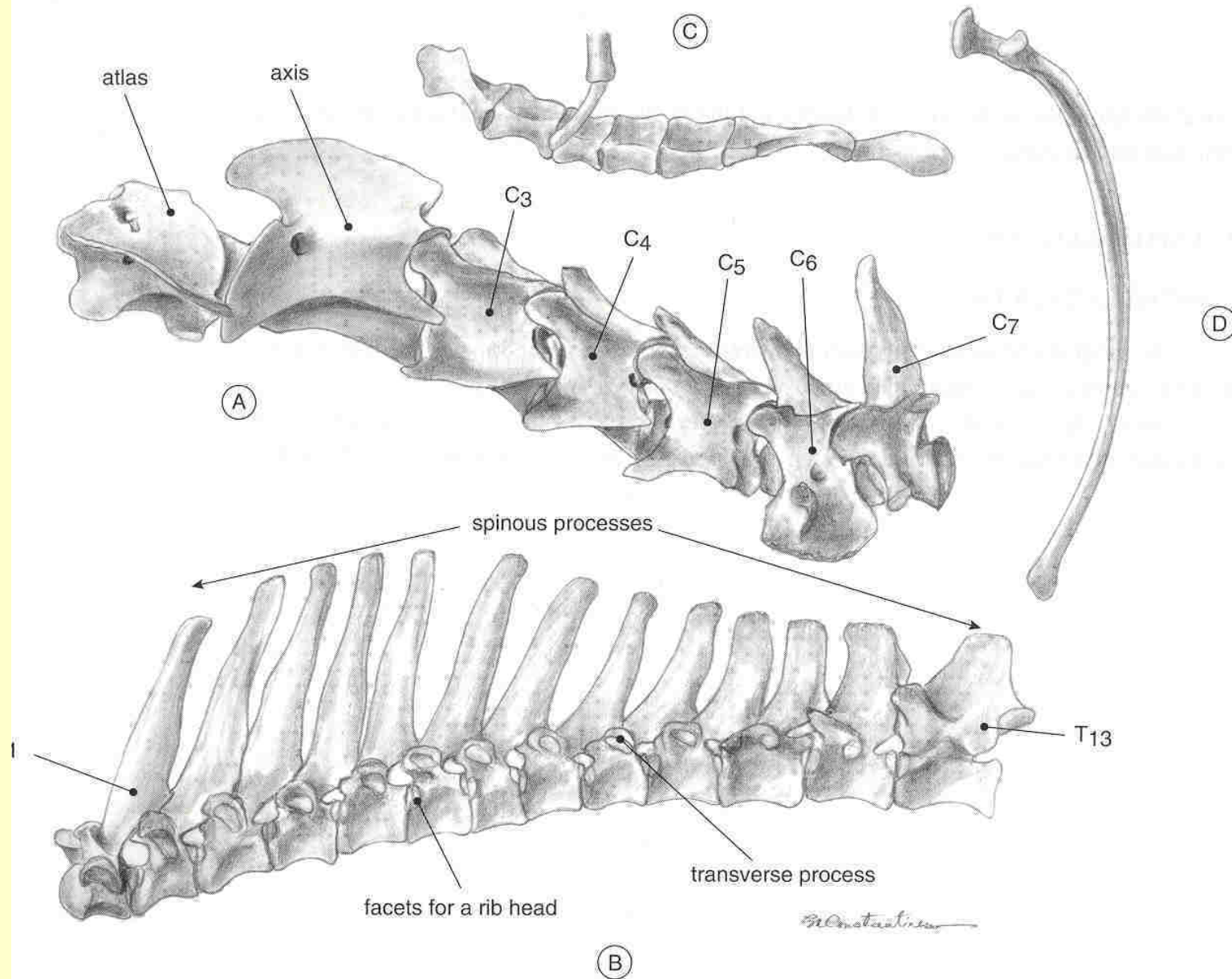
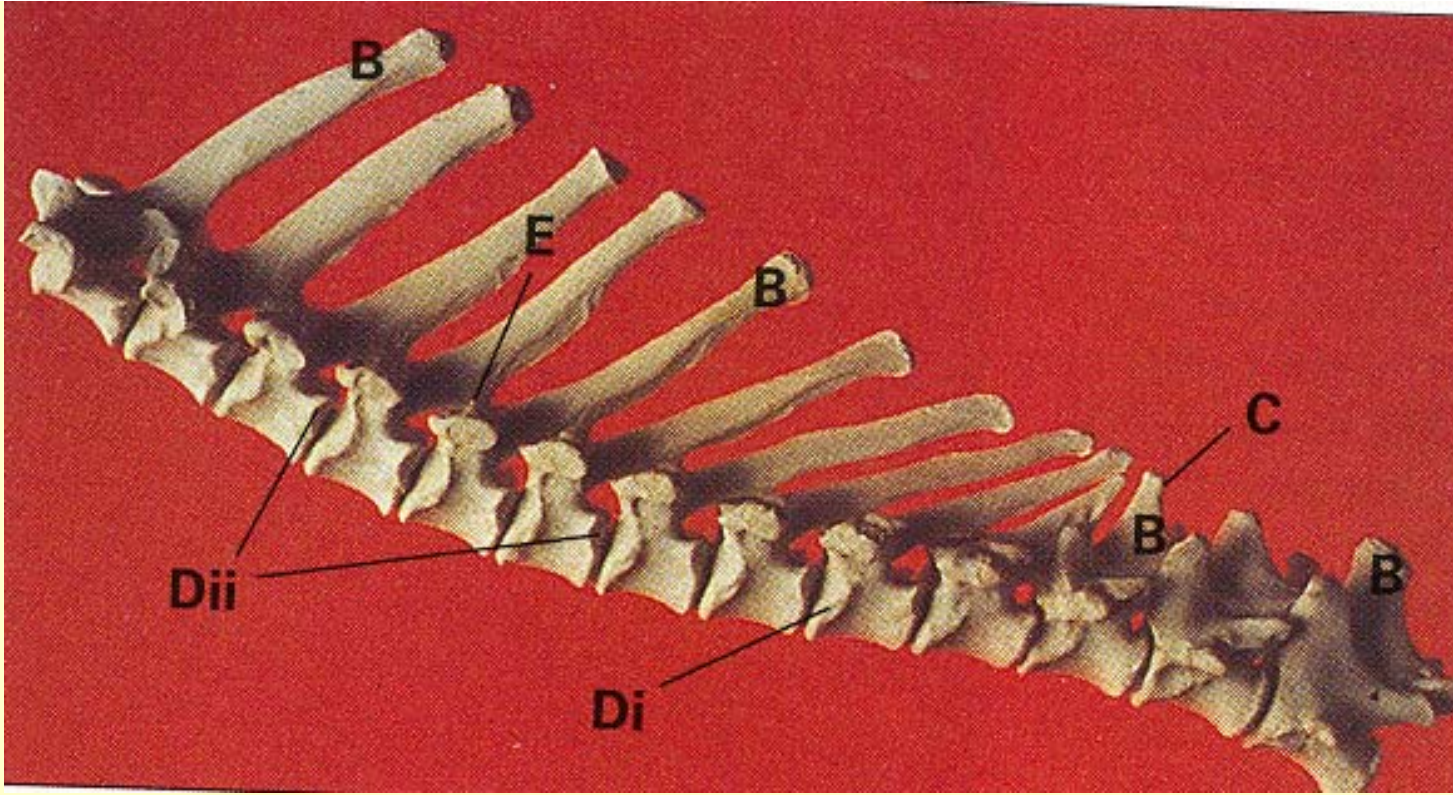
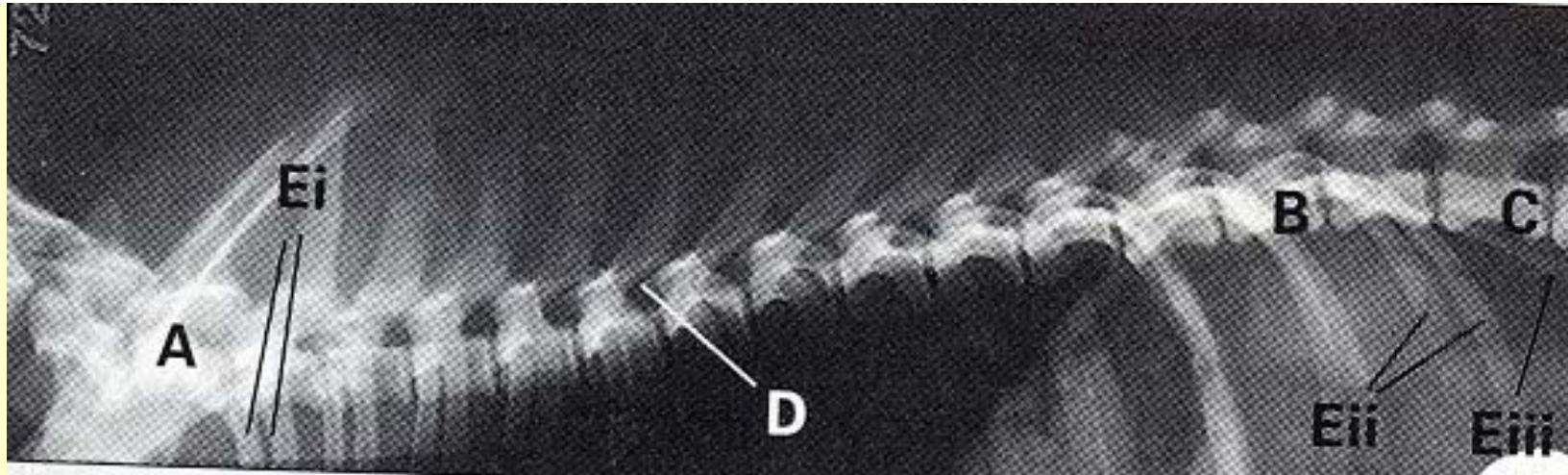

Fig. 2.1. Bones of the axial skeleton, goat: **A.** Cervical vertebrae, lateral view; **B.** Thoracic vertebrae, lateral view; **C.** Sternum; **D.** Rib.

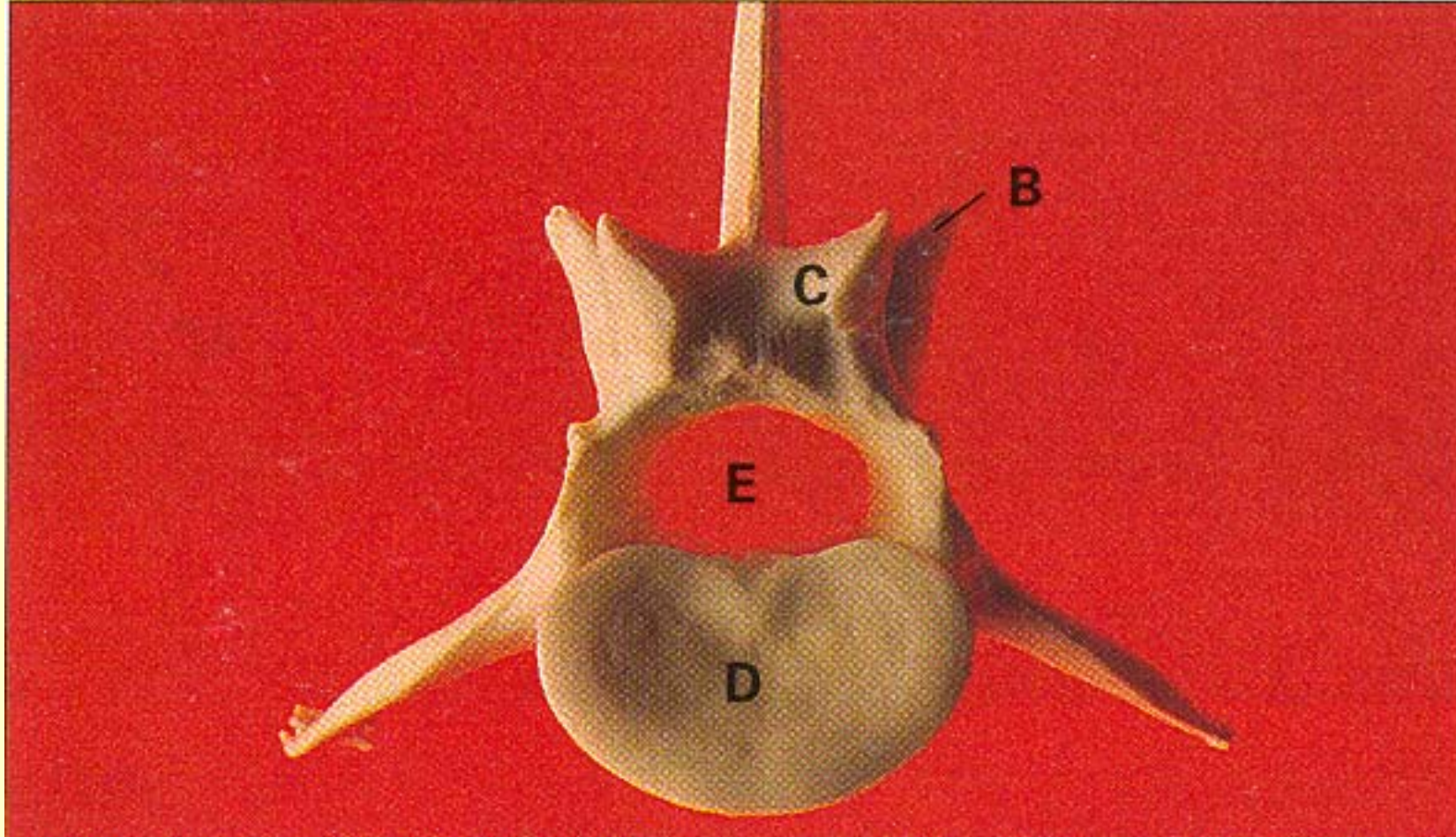

- Kemik serisini tanımlayın, hangi hayvana aittir ve bunun cranial'ine gelmesi gereken kemik serisi sağda mı, solda mı yer alır?
- **B** ile işaretlenen kemik çıkıntıları nedir?
- **C** ile işaretlenen kemiği tanımlayınız?
- **Di** ve **Dii** ile işaretlenen bölgeleri tanımlayınız, canlıda burada hangi yapılar bulunur?

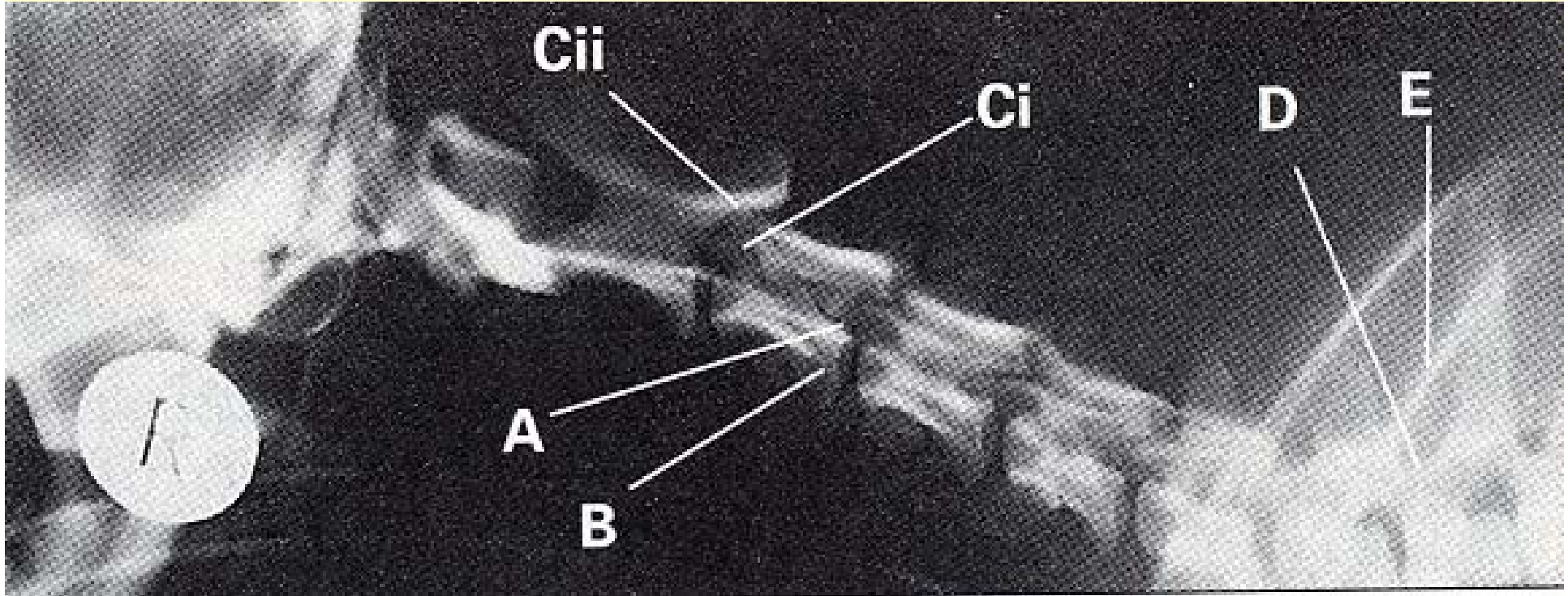

- **A** ile işaretlenen kemiği tanımlayınız?
- **B** ile işaretlenen kemiği tanımlayınız?
- **C** ile işaretlenen kemiği tanımlayınız?
- **D** ile işaretlenen deliğin ismi nedir, canlıda buradan hangi anatomik oluşumlar çıkar?
- **Ei**, **Eii** ve **Eiii** ile işaretlenen kemikleri tanımlayınız, tümü proksimal'de columna vertebrais ile eklemler, distal bağlantıları nasıldır?

- Kemiği tanımlayınız?
- B, C, D ve E ile işaretlenen oluşumları adlandırarak , canlıda bunların görev ve ilişkilerini belirtiniz?

**Medicina hominam curat veterinaria -
humanitatem**

Teşekkürler....